

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему Удосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності
ПАТ «Мотор Січ»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0728-з
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Корпоративні фінанси

М.Л.Маляренко

Керівник к.е.н., доцент Гельман В.М.

Рецензент к.е.н., доцент Щєбликіна І.О.

Запоріжжя – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування,
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Корпоративні фінанси

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2019 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Маляренко Марині Леонідівні

1. Тема роботи: «Удосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності ПАТ «Мотор Січ»
керівник роботи: Гельман Валентина Миколаївна, к.е.н., доцент
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1111-с.
2. Строк подання студентом роботи: 2 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «Мотор Січ», а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): Теоретичні основи управління фінансового забезпечення інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання. Оцінка інноваційної діяльності підприємства на прикладі ПАТ «Мотор Січ». Діагностика фінансово-економічного стану підприємства. Шляхи вдосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності промислового підприємства.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 4 рис., 29 табл. і 7 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Гельман В.М., доцент	09.08.2019 р.	09.08.2019 р.
2	Гельман В.М., доцент	06.09.2019 р.	06.09.2019 р.
3	Гельман В.М., доцент	04.10.2019 р.	04.10.2019 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 05.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	06.09.2019 р. – 03.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	04.10.2019 р. – 07.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	08.11.2019 р. – 21.11.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	22.11.2019 р. – 29.11.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	02.12.2019 р.	виконано

Студент _____ М.Л. Маляренко
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ В.М. Гельман
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ А.В. Линенко

(підпис)

(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: «Удосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» 133 с., 29 табл., 4 рис., 41 джерел, 7 додатків.

Об'єкт дослідження – система діагностики фінансового стану інноваційної діяльності на промисловому підприємстві міста Запоріжжя ПАТ «Мотор Січ».

Предмет дослідження – теоретичні та методичні підходи до діагностики фінансово-економічного стану інноваційної діяльності промислового підприємства.

Мета роботи – поглиблення, систематизація, закріплення і перевірка теоретичних знань, отриманих в процесі навчання; поглиблене вивчення конкретної проблеми і більш ґрунтовне оволодіння навичками самостійної науково-дослідницької роботи; дослідження та узагальнення практики і одержання нових результатів у вигляді узагальнень, висновків та рекомендацій з конкретної проблеми, розробка теоретикометодичних засад та практичних рекомендацій щодо вдосконалення підходу до діагностики фінансово-економічного стану інноваційної діяльності промислового підприємства.

Задачі роботи – дослідження теоретичних основ управління інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання; аналіз інноваційної активності промислового підприємства; визначення шляхів вдосконалення управління інноваційною діяльністю.

ІННОВАЦІЯ, ФУНКЦІЇ ІННОВАЦІЇ, КЛАСИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙ, ДЕРЖАВНА ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА, УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ, НДДКР, СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ДІАГНОСТИКА, ФІНАНСОВИЙ СТАН.

SUMMARY

Qualifying work: «Improvement of financial support of innovative activity of PJSC «Motor Sich» 133 p., 4 fig., 29 tab., 7 annex, 41 references.

Object of study – financial support for innovative activities of PJSC «Motor Sich».

The purpose of the work is to deepen, systematize, secure and verify theoretical knowledge gained in the learning process; Indepth study a specific problem and a more thorough mastery of the skills of the self research work; research and generalization of practice and obtaining new results in the form of generalizations, conclusions and recommendations for a specific problem.

To achieve this goal, the following tasks were set:

- identify the factors that affect the financial state of the enterprise
- to conduct an analysis of the property condition of PJSC «Motor Sich»;
- Investigate financial sustainability, liquidity and capability of PJSC «Motor Sich».

The tasks of the work are research of theoretical bases managing the innovation activity of business entities; analysis innovative activity of industrial enterprise; defining ways improving innovation management.

Research methods – generalization and analysis of literature on this topic, aswell also the rationale and conclusions based on the work done, comparative analysis, synthesis, description, systematization and systematic approach.

The main provisions of the work. Theoretical principles of diagnostics are investigated financial and economic condition of the enterprise. The basic ones are analyzed indicators of financial and economic condition of an industrial enterprise.

Measures to improve the system of diagnostics of financial economic condition of an industrial enterprise.

INNOVATION, INNOVATION FUNCTIONS, CLASSIFICATION
INNOVATION, STATE INNOVATION POLICY, INNOVATION
MANAGEMENT, STRATEGIC PLANNING FOR INNOVATIVE ACTIVITIES,
DIAGNOSTICS, FINANCIAL STATUS, FINANCIAL AND ECONOMIC
CONDITION, SYSTEM DIAGNOSTICS, INDICATOR SYSTEM, ANALYSIS.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ.....	11
1.1 Роль, сутність, класифікація інновацій	11
1.2 Особливості управління інноваційної діяльності на промислових підприємствах	25
1.3 Фінансування інноваційної діяльності підприємств.....	33
Висновки до розділу	41
2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «МОТОР СІЧ» .	44
2.1 Організаційно-економічна характеристика промислового підприємства	44
2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства	51
2.3 Аналіз інноваційної діяльності підприємства	83
Висновки до розділу 2	89
3 ШЛЯХИ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ.....	92
3.1 Удосконалення фінансування інноваційної діяльності підприємства	92
3.2 Формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку підприємства	103
Висновки до розділу 3	111
ВИСНОВКИ.....	114
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	117
ДОДАТКИ	119

ВСТУП

У сучасних ринкових умовах господарювання підвищення якості й конкурентоспроможності виробничо-технічної бази підприємств є важливим чинником росту їх економічної стабільності й подальшого розвитку. Протягом останніх років в Україні науково-технічний прогрес протікав переважно на еволюційній основі, головним чином, шляхом удосконалення діючої технології, часткової модернізації машин та обладнання, а пріоритети в розвитку виробничо-технічної бази недостатньо погоджувалися з економічними результатами розвитку виробництва. Недостатня увага приділялася таким формам розвитку виробничо-технічної бази, як технічне переозброєння підприємства.

Ключовим фактором розвитку людства починаючи з другої половини ХХ ст. стали інновації, як наслідок поєднання результатів наукової діяльності та їх подальшого практичного впровадження у найрізноманітніші галузі суспільної діяльності. Інноваційна діяльність на сьогоднішній день залишається чи не найважливішим чинником у забезпеченні ефективної діяльності, як окремих підприємств, так і глобальної економічної системи в цілому.

Головними чинниками, що стримують інноваційну діяльність вітчизняних підприємств залишаються нестача власних коштів, недостатня фінансова допомога держави, значні витрати на нововведення, економічний ризик, відсутність інформації про нові технології, відсутність кваліфікованого персоналу, відсутність попиту на продукції в країні та за її межами.

Протягом останніх десяти років загальна сума витрат на інноваційну діяльність має тенденцію до зростання, проте переважну їх частину складають саме власні витрати, тоді як частка державних витрат та іноземних вкладень є порівняно невеликою. Це призводить до сталої тенденції у погіршенні

матеріально-технічної бази та негативно позначається на результатах їх діяльності.

Для вдосконалення інноваційної моделі розвитку вітчизняної економіки велике значення мають фінансові ресурси, зокрема іноземні капіталовкладення, оскільки державне фінансування перебуває на низькому рівні (0,2 % від загального обсягу). Тоді як в зарубіжних країнах на досить значному рівні розвинуте венчурне інвестування інноваційної діяльності, в Україні дана сфера потребує вдосконалення та незалежної державної підтримки. За допомогою венчурного фінансування активізуються інноваційні процеси, що є поштовхом для розвитку науки, виробництва і ринку.

Одним із чинників, які негативно впливають на інноваційний розвиток підприємств та відштовхують іноземних інвесторів є складність податкової системи України. Для іноземних інвесторів як легальних платників податків, українська система є занадто складною та обтяжливою для інноваційної діяльності, яку вони фінансують. Саме тому, необхідно переглянути та удосконалити податкову систему України, що значним чином підвищить рівень інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств та інноваційного розвитку.

Отже, в існуючих ринкових умовах для забезпечення своєї конкурентоспроможності підприємства повинні вчасно оновлювати продукцію, що випускається. Для забезпечення конкурентоспроможності нової продукції чи технології розробникам необхідно базуватись на останніх досягненнях науки і техніки. Тому будь-яку інновацію слід розпочинати з проведення наукових досліджень чи ґрунтуватися на останніх наукових результатах із відповідної проблеми.

Об'єкт дослідження – система діагностики фінансового стану інноваційної діяльності на промисловому підприємстві міста Запоріжжя ПАТ «Мотор Січ».

Предмет дослідження – теоретичні та методичні підходи до діагностики фінансово-економічного стану інноваційної діяльності промислового підприємства.

Мета роботи – поглиблення, систематизація, закріплення і перевірка теоретичних знань, отриманих в процесі навчання; поглиблене вивчення конкретної проблеми і більш ґрунтовне оволодіння навичками самостійної науково-дослідницької роботи; дослідження та узагальнення практики і одержання нових результатів у вигляді узагальнень, висновків та рекомендацій з конкретної проблеми, розробка теоретикометодичних засад та практичних рекомендацій щодо вдосконалення підходу до діагностики фінансово-економічного стану інноваційної діяльності промислового підприємства.

Задачі роботи – дослідження теоретичних основ управління інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання; аналіз інноваційної активності промислового підприємства; визначення шляхів вдосконалення управління інноваційною діяльністю.

Методи дослідження – узагальнення і аналіз літератури з даної теми, а також обґрунтування і висновки на основі зробленої роботи, порівняльний аналіз, синтез, опис, систематизація та системний підхід.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

1.1 Роль, сутність, класифікація інновацій

Інновація має чітку орієнтацію на кінцевий результат прикладного характеру, вона завжди повинна розглядатися як складний процес, який забезпечує певний технічний, соціально-економічний ефект. Існуюча література характеризується неоднозначністю в трактуванні рис, властивостей і елементів інновації, у розумінні її змісту, співвідношення об'єктивних і суб'єктивних сторін.

Поняття «інновація» вперше введено в економічну теорію австрійським та американським економістом Й. Шумпетером, який сформулював цілісну інноваційну теорію, що стала основою інноваційних концепцій, розроблених західними економістами.

У 1912 р. Й. Шумпетер публікує працю «Теорія економічного розвитку», у якій розглядає інновацію як економічний засіб, застосований «героєм-підприємцем» у надії одержати більш високий прибуток [1, с. 84-154]. Вперше було узагальнено теоретичні дослідження, які виводили економічну динаміку безпосередньо з процесів створення і впровадження в промислове виробництво нових технологій і товарів. Отже, розробка Й.Шумпетером поняття «інновації» зайняла особливе місце у світовій економічній теорії.

У процесі створення інновації він виділив три стадії: винахід, нововведення і дифузії [2, с. 120-121].

На сторінках своєї роботи Й. Шумпетер визначив два аспекти інновацій, тобто інновація як продукт і інновація як процес. Отже, дамо визначення цим поняттям.

Інновація як продукт – новий товар, з яким споживачі ще добре не знайомі, або нова якість товару.

Інновація як процес – новий метод виробництва, який ще не випробуваний експериментально в галузках виробництва або новий шлях отримання комерційного товару.

Для того, щоб зрозуміти вплив інновацій на економіку держави, Й.Шумпетер розробив та визначив так звані цикли ділової активності інновацій.

Перша хвиля (1785-1845) характеризується використанням сили води, текстилю, заліза. Друга (1845-1900) – це винахід використання пару, сталі, залізна дорога. Третя хвиля розпочинається на початку 20 століття і закінчується 1950 роком, в цей час започатковується використання електричного струму, хімічних речовин і двигунів внутрішнього згорання. Четверта хвиля (1950-190) – авіація, електроніка, нафтохімія. І остання п'ята хвиля, яка розпочалася з початку 90-х років 20 століття в Америці і закінчиться близько 2020 року, характеризується виникненням цифрових мереж, програмного забезпечення, нових засобів телекомунікації.

Отже, як бачимо, кожна нова хвиля характеризується появою певних інновацій, які впроваджується в життя на даному етапі розвитку промисловості.

В сучасні дні цей термін трактується по різному, отже дамо декілька визначень цього явища.

Згідно Закону України «Про інноваційну діяльність» [3] інновації визначаються як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Ряд американських дослідників під нововведенням розуміють процеси виникнення, розвитку, поширення і зміни науково-технічних новацій у різних сферах людської діяльності [4, с. 1-17].

Так, на думку П. Друкера, головною рисою нововведення є його вплив на спосіб життя людей. З цього погляду нововведення не обов'язково мають бути технічними чи речовими, причому соціальні нововведення виявляються більш значущими за силою свого впливу.

Найт К. – відомий спеціаліст у сфері інноватики – дає наступне визначення: «Нововведення - це впровадження будь-чого нового відносно організації чи її безпосереднього оточення» і розглядає нововведення — як особливий випадок процесу змін в організації.

Барнет Х. визнає нововведенням будь-яку ідею, діяльність чи речовий результат, які відрізняються за своїми якісними ознаками від існуючих форм.

Нововведення – процес, який охоплює багато стадій і зв'язків, починаючи з відкриттів і закінчуючи появою на ринку нових товарів.

Нововведення – це ідея, практика чи продукт, що сприймаються індивідом як нові.

Нововведення – це безперервне розширення організованого людського знання та застосування його під час розроблення нових підходів до задоволення людських потреб.

Нововведення – процес, що веде до ефективнішого виробництва і закінчується новими та суттєво модифікованими товарами чи послугами.

Нововведення – це перетворення ідей на конкретні предмети.

Нововведення – генерування, прийняття та впровадження нових ідей, процесів, продуктів, послуг.

Нововведення – процес створення та впровадження новинок.

Інновація – комплексний процес, який передбачає створення, розроблення, доведення до комерційного використання і поширення нового технічного або якогось іншого рішення (новації), що задовольняє певну потребу.

Інновація (нововведення) означає результат практичного освоєння новації.

Новація – нове явище (відкриття), новий метод (принцип), винахід.

Нововведення – це кінцевий результат інноваційної діяльності, в процесі якої купуються і використовуються новації.

Твісс Б. визначає інновацію як процес, у якому винахід або ідея набуває економічного змісту [5, с. 37].

Санто Б. визначає інновацію як такий суспільно техніко-економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів приводить до створення кращих за своїми якостями виробів, технологій та дає прибуток (у разі, коли інновація орієнтована на економічний зиск), її поява на ринку може принести додатковий дохід [6, с. 18].

Менсфілд Е. стверджував, що коли винахід починає застосовуватися, він стає науково-технічним нововведенням [7, с. 125].

Бетс Ф. визначає інновацію як уведення новацій і нововведень різного ступеня новизни і радіусу дії у вигляді продуктів, технологій, ринків, галузей господарств, сфер застосування.

Брайан Т. визначає інновацію яка процес, у якому інтелектуальний товар (винахід, ноу-хау або ідея) набуває економічного змісту.

Мессі Д., Квінтас П., Уїлд Д. визначають інновацію як перше використання нового продукту, процесу або системи; процес, який містить такі види діяльності, як дослідження, проектування, розробка та організація виробництва нового продукту, процесу або системи.

Додгсон М. стверджує, що інновація – це наукова, технологічна, організаційна та фінансова діяльність, що призводить до комерційного введення нового (або поліпшеного) продукту або нового (або поліпшеного) виробничого процесу або обладнання [8, с. 35].

Що стосується вітчизняних вчених-економістів, то наприклад, Федулова Л.І. визначає інновацію як результат наукових досліджень та розробок, що спроможні поліпшити технічні, економічні, споживчі характеристики наявної продукції, процесів послуг або стати основою нової [9, с. 39].

Скрипко Т.О. визначає інновацію як процес розробки, впровадження та експлуатації виробничо-економічного та соціально-організаційного потенціалу, який покладений в основу новації [10, с. 24].

Горемікин В.А. визначає інновацію в загальному вигляді як ідею, яка доведена до практичного застосування, і яка забезпечує прибуток або соціально-корисний результат [11, с. 112].

Балабанов І.Т. зазначає, що інновація являє собою матеріалізований результат, отриманий від вкладення капіталу в нову техніку або технологію, у нові форми організації виробництва, праці, обслуговування й управління, включаючи нові форми контролю, обліку, методи планування, прийоми аналізу і т.д. [12, с. 11-31].

Інновація (нововведення) – втілення нових форм організації праці і управління, що охоплює не тільки окреме підприємство, але і їх сукупність, галузь. Інновації передбачають освоєння нової продуктивної лінії (а саме: сукупність контрактів на збут продукції і забезпечення покупними ресурсами, а також необхідними матеріальними і нематеріальними активами), заснованої за спеціально розробленою фінансовою технологією, яка спроможна вивести на ринок продукт, що задовольняє незабезпечені існуючою пропозицією потреби [13, с. 51].

Інновація – об'єкт, впроваджений у виробництво в результаті проведеного наукового дослідження або зробленого відкриття, якісно відмінний від попереднього аналога.

Інновація – нововведення, комплексний процес створення, розподілу і використання нововведень для задоволення певних потреб [14, с. 7].

Також, сутність інновації можна визначити як:

- нововведення – результат творчого процесу у вигляді нової продукції (техніки), технології, методу і т.д.;
- процес введення нових виробів, елементів, підходів, принципів замість діючих [8, с. 35].

Інновація – нові дослідження і розробки, які мають прикладне значення, як форма прояву науково-технічного прогресу.

Інновація – ноу-хау, т.т. незапатентовані і неопубліковані знання або досвід наукового, технічного, управлінського і іншого характеру [11, с. 112].

Інновація – це знову створені (застосовані) і (або) удосконалені конкурентоздатні технології, продукції або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і (або) соціальної сфери [2, с. 120].

Таким чином, поняття «інновація» застосовується до всіх нововведень у виробничій, комерційній, фінансовій, науково-дослідній, маркетинговій, управлінській і інших сферах, до будь-яких змін і удосконалень, які забезпечують суспільний прогрес, економію витрат або додатковий прибуток.

Найбільш уживані трактування понять «нововведення» та «інновація» представлені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Трактування визначення «інновація» та «нововведення»

Автор	Визначення нововведення (інновації); новації
1	2
Закон України «Про інноваційну діяльність» ¹	Інновації визначаються як новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [3]
Рекомендації по збору та аналізу даних з інновацій (ОЕСР, СБСС)	Інновацією розглядають введення у вжиток будь якого нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги) або процесу, нового методу маркетингу, або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язках [8]
Й. Шумпетер	Інновація – економічний засіб, застосований «героєм-підприємцем» у надії одержати більш високий прибуток [1]
П. Друкер	Нововведення є його впливом на спосіб життя людей [4]
К. Найт	Нововведення - це впровадження будь-чого нового відносно організації чи її безпосереднього оточення і розглядає

	нововведення — як особливий випадок процесу змін в організації [4]
--	--

Продовження таблиці 1.1

1	2
Х. Барнет	Нововведення – будь-яка ідея, діяльність чи речовий результат, які відрізняються за своїми якісними ознаками від існуючих форм [4]
Б. Санто	Інновація – це такий суспільно-техніко-економічний процес, який через практичне використання ідей та винаходів приводить до створення кращих за своїми якостями виробів, технологій та дає прибуток (у разі, коли інновація орієнтована на економічний зиск), її поява на ринку може принести додатковий дохід [6]
Б. Твісс	Інновація – процес, у якому винахід або ідея набуває економічного змісту [5]
Е. Менсфілд	Нововведення – це коли винахід починає застосовуватися, він стає науково-технічним нововведенням [7]
Ф. Бетс	Інновація – це введення новацій і нововведень різного ступеня новизни і радіусу дії у вигляді продуктів, технологій, ринків, галузей господарств, сфер застосування [8]
Т. Брайан	Інновація – це процес, у якому інтелектуальний товар (винахід, ноу-хау або ідея) набуває економічного змісту [8]
Д. Мессі, П. Квінтас, Д. Уїлд	Інновація – це перше використання нового продукту, процесу або системи; процес, який містить такі види діяльності, як дослідження, проектування, розробка та організація виробництва нового продукту, процесу або системи [8]
М. Додгсон	Інновація – це наукова, технологічна, організаційна та фінансова діяльність, що призводить до комерційного введення нового (або поліпшеного) продукту або нового (або поліпшеного) виробничого процесу або обладнання [8]
Федулова Л.І.	Інновацію – результат наукових досліджень та розробок, що спроможні поліпшити технічні, економічні, споживчі характеристики наявної продукції, процесів послуг або стати основою нової [9]
Скрипко Т.О.	Інновація – процес розробки, впровадження та експлуатації виробничо-економічного та соціально організаційного потенціалу, який покладений в основу новації [10]

Найбільш істотна відмінність у трактування визначення поняття «інновація» полягає у підходах, щодо яких дотримуються науковці з цього питання.

Виділяють два основні підходи до трактування визначення поняття «інновація»:

- інновація розглядається як кінцевий результат інноваційної діяльності (статистичний аспект);

- інновація розуміється як процес упровадження нововведень, у якому винахід або ідея набувають нового економічного змісту (динамічний аспект).

На сьогоднішній день вироблений своєрідний міжнародний стандарт поняття інновації як цілком певної управлінської категорії.

Формуванню міжнародного стандарту сприяли Рекомендації по збору та аналізу даних з інновацій, які є методологічним документом, що був розроблений Організацією економічного співробітництва та розвитку спільно зі Статистичним бюро Європейських співтовариств.

Згідно цих Рекомендацій «інновацією» розглядають введення у вжиток будь-якого нового або значно поліпшеного продукту (товару або послуги) або процесу, нового методу маркетингу, або нового організаційного методу в діловій практиці, організації робочих місць чи зовнішніх зв'язках [8, с. 35].

Відзначимо деякі ознаки, за якими можливо ідентифікувати та розпізнати інновацію:

- інновація будується на науковій новинці, яка відкриває нові можливості розвитку та підвищення ефективності виробничо-господарчих процесів, формує нові потреби і нові ринки;

- інновація являє собою зародження нового виробництва, а також групи скооперованих виробництв;

- інновація обіцяє надати високу рентабельність вкладення капіталу, і на цьому засновано стихійне ринкове проявлення інновацій як точки притягнення капіталу;

- інноваційні технологічні процеси мають підвищену капіталомісткість [13, с. 53].

Функції інновації відбивають її призначення в економічній системі держави і її роль у господарському процесі.

Виділяють наступні три функції інновації: відтворювальну, інвестиційну і цільову.

Відтворювальна функція означає, що інновація являє собою важливе джерело фінансування розширеного відтворення. Одержання прибутку від інновації і використання його як джерело фінансових ресурсів, що направляються на розширення обсягів виробничо-торгової, інвестиційної, інноваційної і фінансової діяльності, становить зміст відтворювальної функції інновації.

Прибуток, отриманий за рахунок реалізації інновації може використовуватися за різними напрямками, у тому числі і як капітал. Цей капітал може спрямовуватися на фінансування як всіх інвестицій, так і конкретно нових видів інновацій. Таким чином, використання прибутку від інновацій для інвестування становить зміст інвестиційної функції інновації.

Одержання підприємцем прибутку за рахунок реалізації інновації безпосередньо відповідає цільовій функції будь-якого комерційного господарчого суб'єкта. Цей збіг служить стимулом підприємця до нових інновацій, спонукає його постійно вивчати попит, удосконалювати організацію маркетингової діяльності, застосовувати більш сучасні прийоми управління фінансами. Усе це становить зміст стимулюючої функції інновації [10, с. 25-32].

В економічній науці використовується поняття «життєвий цикл», що означає стадійність процесу, єдність його початку і кінця. Життєвий цикл – це період від зародження ідеї до розробки, створення, поширення, використання та утилізації (занепаду) продукту. З урахуванням послідовності проведення робіт життєвий цикл інновацій розглядається як інноваційний процес.

Поняття «життєвий цикл» інновації вживається, як правило, до двох взаємопов'язаних процесів. У одному випадку – це етапи створення інновації в ланцюзі: наука – техніка – виробництво – споживання; в іншому – життєвий цикл нововведення як продукту чи технології в циклі реалізації та задоволення попиту.

Життєвий цикл продукту показує часовий інтервал, який охоплює кілька фаз розвитку, кожна з яких відрізняється особливим характером процесу.

Розрізняють повний життєвий цикл продукту і життєвий цикл продукту у сфері виробництва і споживання.

У практичній діяльності найчастіше оперують поняттям життєвого циклу продукції у сфері виробництва. Цей цикл складається з кількох фаз.

Перша фаза – дослідження і розробка нововведення-продукту. Слід зазначити, що ця фаза не завжди закінчується успішно. Існує велика ймовірність невдач, ризиків і відстрочки одержання результатів. Спочатку, коли кошти вкладаються в науково-дослідницькі і конструкторські розробки, успіхи дуже скромні. Це сфера збитків. Закінчується фаза передаванням опрацьованої документації у виробництво.

У другій фазі відбувається технологічне освоєння масштабного виробництва нової продукції. При цьому обсяги виробництва мають сягнути рівня, який забезпечує беззбитковість роботи. Результати – зростання виробництва, прибутків. Особливістю третьої фази є стабілізація обсягів виробництва, а в четвертій фазі відбувається поступове зниження обсягів виробництва і продукція виводиться зі сфери реалізації.

Зміна стадій життєвого циклу зумовлена певними закономірностями: завжди максимальне зростання прибутку досягається на стадії початку виробництва за рахунок монополюючої високої ціни на ринку. Ціна перебиває збитки, пов'язані з розробкою нового продукту. Після безприбуткової реалізації (низькі обсяги продажу) крива прибутків сягає вгору, випереджуючи обсяги продажу. Насичення ринку призводить до зниження норми прибутковості, проте за рахунок великих обсягів продажу прибутковість залишається високою. У фазі зрілості різко зростає конкуренція, оскільки відбувається дифузія (поширення) нововведення, попит падає, починається фаза занепаду, прибуток стрімко падає до нуля, після чого продукція виводиться зі стадії реалізації.

У сферах діяльності, орієнтованих на інтенсивне використання технології, тривалість життєвого циклу продукції має важливе стратегічне значення.

Життєвий цикл технології змінюється в часі частіше, ніж попит. Зміна технології, порівняно з появою нової продукції, має значно глибші наслідки, бо загрожує моральним старінням усім інвестиціям підприємства в попередню технологію, у тому числі інвестиціям у НДДКР, у науково-технічний персонал і виробничі фонди.

Період між появою новації і втіленням її в нововведення (інновацію) називається інноваційним лагом.

Загально визнано, що процес переведення новації в нововведення потребує витрати різних ресурсів, основними з яких є інвестиції та час. Новації формують ринок новин, інвестиції – ринок капіталу, інновації – ринок чистої конкуренції нововведень

Досвід показує, що зміна технології примушує фірми відмовлятися від тієї сфери діяльності, де вони свого часу займали позиції лідерів [4, с. 17-23].

Результативність способів і засобів керуючого впливу багато в чому визначається класифікацією інновацій, а також самою класифікаційною схемою і її науковою обґрунтованістю.

Отже, класифікація інновацій означає розподіл інновацій на конкретні групи за певними ознаками для досягнення поставленої мети.

В економічній літературі, яка присвячена інноваціям, немає стрункої системи класифікації цього явища. Існує безліч підходів до класифікації інновацій, що, як правило, визначаються цілями і задачами класифікації. Класифікацію можна робити за різними схемами, використовувати різні класифікаційні ознаки.

Наприклад, класифікаційна ознака за предметом і сферою прикладення інновацій припускає їхній розподіл на продуктові інновації (нові продукти і нові матеріали), ринкові інновації (інновації, що відкривають нові сфери застосування продукту; інновації, що дозволяють реалізувати продукт на

нових ринках), інновації-процеси (технології, організація процесу виробництва й управлінські процеси).

За ступенем новизни інновації можуть бути засновані на нових відкриттях або бути створеними на основі нового способу, застосованого до відкритих явищ.

За характером потреб, що задовольняються, інновації можуть бути орієнтовані на існуючі потреби або можуть створювати нові [15, с.4-28].

За характером новизни для ринку : інновації нові для галузі в світі, нові для галузі в країні, нові для даного підприємства [16, с.18-22].

За роллю в процесі виробництва можливо виділити базисні і допоміжні інновації. Базисні інновації створюють принципово нові можливості та потреби, нові виробництва та нові ринки. Допоміжні інновації реалізують потенціал базисних, підвищують ефективність економіки еволюційно. Базисні інновації являють собою «точки зросту», які визначають економічне зростання та майбутню структуру економіки [13, с. 53].

За масштабами поширення можуть бути виділені інновації, що стали основою для нової галузі, що робить однорідний продукт, і інновації, що знаходять застосування у всіх галузях і сферах народного господарства, або одиничні і дифузні інновації [15, с. 26; 16, с. 22].

Класифікація інновацій за значимістю припускає виділення базисних (галузеформуючі, що проникають в інші галузі, основних) інновацій; поліпшувачих (істотне удосконалення базисних) і псевдо інновації, що становлять незначні зміни базисних.

За спрямованістю впливу на процес виробництва інновації підрозділяють на розширювальні, раціоналізуючі і заміщуючі. Розширювальні інновації націлені на більш глибоке проникнення в різні галузі і ринки наявних базисних інновацій. Раціоналізуючі за суттю близькі до поліпшувачих. Інновації, що заміщають, призначені для заміни одних (старих) продуктів або технологій іншими (новими), заснованими на виконанні тих же функцій [15, с. 27].

За місцем в системі інновації розподіляють на:

- інновації на «вході» в підприємство (зміни в виборі і використанні сировини, матеріалів, машин і обладнання, інформації);
- інновації на «виході» з підприємства (вироби, послуги, технології, інформація);
- інновації системної структури підприємства (управлінські, виробничі, технологічні) [16, с. 20].

Класифікувати інновації можливо за такими класифікаційними ознаками як:

- об'єкт інновацій: товари (види, якість); сировина та матеріали; засоби виробництва; методи і технологія виробництва; людський потенціал; організація праці і виробництва; менеджмент; організаційні структури; ринки збуту; інші сфери діяльності;
- ініціатори інновацій: товаровиробник (підприємство) або покупець (бажання, спонукання);
- ступінь новизни: радикальні (базові, наукові); ординарні (виноходи, нові технічні рішення); вдосконалення (модернізація);
- джерело інновацій: НТП; потреби виробництва; потреби ринку;
- роль у відтворювальному процесі: споживацькі; інвестиційні інновації;
- адресат: інновації розподіляють на інновації для виробника, споживача, суспільства в цілому, регіону (або локального ринку) [14, с. 9].

Класифікація за наданими класифікаційними ознаками представлена у додатку А.

Інновації можна класифікувати й за глибиною змін, що вносяться :

- інновації нульового порядку – регенерування початкових властивостей системи, збереження і відновлення її існуючих функцій;
- інновації першого порядку – зміна кількісних властивостей системи;
- інновації другого порядку – перегрупування складових частин системи з метою поліпшення її функціонування;

- інновації третього порядку – адаптивні зміни елементів виробничої системи з метою пристосування друг до друга;

- інновації четвертого порядку – новий варіант, найпростіша якісна зміна, що входить за рамки простих адаптивних змін; початкові ознаки системи не змінюються – відбувається деяке поліпшення їхніх корисних властивостей;

- інновації п'ятого порядку – нове покоління; міняються всі або більшість властивостей системи, але базова структурна концепція зберігається;

- інновації шостого порядку – новий вид, якісна зміна початкових властивостей системи, первісної концепції без змін функціонального принципу;

- інновації сьомого порядку – новий рід, вища зміна у функціональних властивостях системи і її частині, що змінює її функціональний принцип [15, с. 28].

Інновації можливо класифікувати також і за системою ознак: цільова ознака (дана ознака класифікації дає відповідь на питання, що є метою інновації: рішення поточного завдання або завдання майбутніх періодів); зовнішня ознака (ознака вказує на форму реалізації інновацій); структурна ознака (ця класифікаційна ознака показує, для якої галузі народногосподарського комплексу або для якої галузі економічних відносин призначена дана інновація (ознака визначає груповий склад інновацій як єдиної сфери економічних інтересів держави) [12, с. 30]. Схематично дана класифікація представлена у таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Класифікація інновацій за системою класифікаційних ознак

Ознака кваліфікації	Види інновацій
1	2
Цільова	Кризова інновація Інновація розвитку
Зовнішня	Продукт новий товар нова послуга Операція оформлена у вигляді інструкцій, правил, положень: Продукт нова технологія фінансова операція мерджер дії, пов'язані з захопленням ринку
Структурна	Виробничо-торгова інновація новий товар нова технологія нові методи торгівлі та обслуговування нова організація виробничо-торгового процесу нова структура виробництва
	Фінансова інновація новий фінансовий продукт нова фінансова операція
	Соціально-економічна інновація нова організація праці інновація по збільшенню обсягу прибутку інновації по зниженню собівартості виробництва та витрат обігу
	Управлінська інновація нова структура апарату управління нові методи прийняття управлінських рішень нові форми контролю

1.2 Особливості управління інноваційної діяльності на промислових підприємствах

Основним фундаментальним принципом економічного процвітання будь-якого підприємства і країни в цілому є постійне здійснення інноваційної

діяльності і створення об'єктів промислової власності — основи випуску нової конкурентоздатної продукції, впровадження нової конкурентоздатної технології, що забезпечують одержання надприбутку.

Інноваційна діяльність підприємства спрямована на створення і залучення із зовнішнього середовища таких інновацій, які б сприяли підвищенню його конкурентоспроможності, зміцненню ринкових позицій, забезпечували перспективи розвитку. Однак можливості різних підприємств щодо залучення інновацій істотно відрізняються, що зумовлено, насамперед, існуючими ресурсними обмеженнями. Отже, управління інноваційною діяльністю підприємства має здійснюватися, з одного боку, з огляду на потенційні можливості інновації у формуванні конкурентних переваг, а з іншого - з урахуванням інвестиційних можливостей підприємства [1]. На думку В.В. Стадника та М.А.Йохни, управління інноваційною діяльністю це складова менеджменту сучасного підприємства, що охоплює планування, організування та стимулювання інноваційної діяльності, реалізації інноваційних проектів, розрахованих на отримання конкурентних переваг і зміцненню ринкових позицій підприємства [2].

Закон України «Про інноваційну діяльність» трактує інновацію таким чином: «Це новостворені і вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція чи послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і соціальної сфери». У зазначеному Законі сказано, що об'єктами інноваційної діяльності є: [3]

- інноваційні програми і проекти;
- нові знання та інтелектуальні продукти;
- виробниче обладнання та процеси;
- інфраструктура виробництва і підприємництва;
- організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру і якість виробництва і соціальної сфери;

- сировинні ресурси, засоби їх видобування і переробки;
- товарна продукція;
- механізм формування споживчого ринку і збуту товарної продукції.

Як показує практика ефективність інноваційної діяльності, значним чином, залежить від системи яка сформувалась на підприємстві та контролюється керівництвом. У науковій літературі виділяють декілька типів інноваційної системи, а саме: [4]

1. Інноваційна система на індивідуальному рівні – інноваційний розвиток на рівні фізичної особи. Тут відбувається основний етап розвитку знань, а також інвестування в сферу наукоємних технологій, шляхом придбання товарів та послуг, які необхідні для забезпечення життєдіяльності та задоволення власних потреб.

2. Інноваційна система на мікрорівні - інноваційний розвиток, який здійснюється конкретним підприємством, яке розробляє та випускає наукоємну продукцію, а також надає послуги щодо забезпечення інноваційного процесу (освіта, фінанси, юридичний супровід, інформація і т.д.).

3. Інноваційна система на мезорівні - інноваційний розвиток, який здійснюється кількома підприємствами на рівні холдингових або корпоративних структур переважно в межах однієї країни.

4. Інноваційна система на макрорівні - інноваційний розвиток, який здійснюється в межах однієї країни або її частини (регіон, область, край), інституційну основу якої становить національна (державна) інноваційна політика.

5. Інноваційна система на гіперрівні - інноваційний розвиток, який здійснюється об'єднаними національними (державними) системами (США, ЄС, Україна), транснаціональними корпораціями.

6. Інноваційна система на глобальному рівні - розробка і впровадження нових технологій на рівні світових груп. Прикладами таких груп є

фундаментальна наука (неформалізована мережа) і інформаційна мережа Інтернет (формалізована мережа).

Розвиток та функціонування інновацій та інноваційних процесів підприємства неможливо без створення системи управління інноваційною діяльністю, яка контролювала би всі складові даного виду діяльності як на стратегічному та і оперативному рівнях.

Так у таблиці 1.3 представлено процес побудови та функціонування системи управління інноваційною діяльністю промислових підприємств.

Таблиця 1.3 Процес побудови та функціонування системи управління інноваційною діяльністю промислових підприємств [4].

Підприємство-інноватор	
Організаційні елементи системи	Вибір форми організації юридичної особи з установленими в державному порядку правами та обов'язками .
	Вибір організаційно-правової форми.
Юридичні елементи системи	Вибір необхідної форми власності.
	Визначення кількості ресурсних одиниць.
Функціональні елементи системи	Визначення складу та структури виробничих підрозділів.
	Вибір необхідного числа рівнів організаційної структури.
	Вибір стратегії комунікацій з державою, партнерами, постачальниками, замовниками, конкурентами, інвесторами.
Техніко-технологічні елементи системи	Розробка стратегії диверсифікації.
	Побудова системи робочих машин та обладнання, побудованих під виробничі потужності виробленої продукції.
Фінансові елементи системи	Збільшення або зменшення основних і оборотних фондів.
	Збільшення або зменшення рівня капіталовкладень.
	Регулювання вартості підприємства.
Елементи кадрової політики	Розвиток або зміна корпоративної культури.
	Покращення або скорочення заходів в області управління персоналом.
	Покращення або погіршення кадрової та соціальної політики.
	Покращення або скорочення заходів у області навчання та перепідготовки персоналу.

Також функції управління інноваційною діяльністю можна поділити на три групи:

I група. Загальні функції управління інноваційною діяльністю (прогнозування, планування, організування, мотивування, контролювання інновацій): прогнозування інновацій – розроблення прогнозів науково-технічного розвитку на тривалу перспективу; планування інновацій – обґрунтування та вибір основних напрямів інноваційної діяльності відповідно до прийнятих прогнозів та цілей розвитку, потенційних можливостей, інноваційного потенціалу підприємства, попиту ринку; організування інновацій – забезпечення виконання планових завдань і об'єднання працівників, які спільно реалізують інноваційні плани, програми, проекти на базі відповідних правил і процедур; мотивування інновацій – спонукання працівників до зацікавленості в результатах своєї праці зі створення та реалізації інновацій; контролювання інновацій – перевірка організації інноваційного процесу, виконання плану створення новинок та реалізації інновацій.

II група. Конкретні функції управління інноваційною діяльністю (управління інноваційним процесом, управління інноваційним проектом, управління інноваційним потенціалом, управління інноваційним розвитком, управління інноваційною програмою) передбачає: інноваційну діяльність (управління інноваційним процесом – невіддільна складова інноваційної діяльності, яка містить комплекс дій, пов'язаних з ініціюванням, розробленням і виготовленням продукції, технологій, що мають нові властивості, які ефективніше задовольняють існуючі потреби; управління інноваційним проектом – невіддільна складова інноваційної діяльності, яка визначає систему взаємопов'язаних цілей та програм комплексу наукових, виробничих, організаційних, фінансових та комерційних заходів, які відповідно організовані та оформлені, що у результаті приводить до інновації; управління інноваційним потенціалом – невіддільна складова інноваційної діяльності, яка характеризує потенційну здатність підприємства впроваджувати інновації, які відповідають вимогам ринку; управління інноваційним розвитком – невіддільна складова інноваційної діяльності, яка

сприяє незворотним, спрямованим та закономірним змінам у розвитку інновацій, котрі призводять до підвищення якісного стану підприємства; управління інноваційною програмою – невіддільна складова інноваційної діяльності, яка реалізує інноваційну стратегію підприємства через організаційні ресурси і їх компетенцію для розвитку, впровадження та реалізації ключових інновацій).

III група. Об'єднувальні функції управління інноваційною діяльністю (інноваційне керівництво) передбачає: інноваційне керівництво – діяльність, яку виконує керівник інноваційного типу, інноваційним стилем керівництва і застосування нових форм влади, на засадах впливу через участь до співробітництва та поєднання як авторитету влади так і влади, авторитету з метою досягнення соціального, економічного, науково-технічного ефекту.

Враховуючи особливості та функції управління інноваційною діяльністю та наявність системи управління можна стверджувати, що жодна з систем не може ефективно функціонувати без певного механізму. Тому й управління інноваційною діяльністю повинно спиратися на механізм який діє на підприємстві та є елементом загального механізму управління підприємством.

Так, на думку, Ступак С.М. механізм управління інноваційною діяльністю підприємства, повинен формуватися, за наступною системою принципів: [6]

- системності як відкритої, адаптивної, динамічної системи імовірнісного характеру;
- комплексності як системи, яка функціонує у ринковому середовищі в межах окреслених методами державного і регіонального регулювання;
- орієнтації на інновації, що забезпечує довготривале виживання і розвиток підприємства в нестабільному середовищі за рахунок постійного пошуку і використання нових способів і сфер реалізації його потенціалу;
- балансу інтересів суб'єктів інноваційної діяльності.

На рис. 1.1 зображено механізм управління інноваційною діяльністю, який враховує вище зазначені принципи.

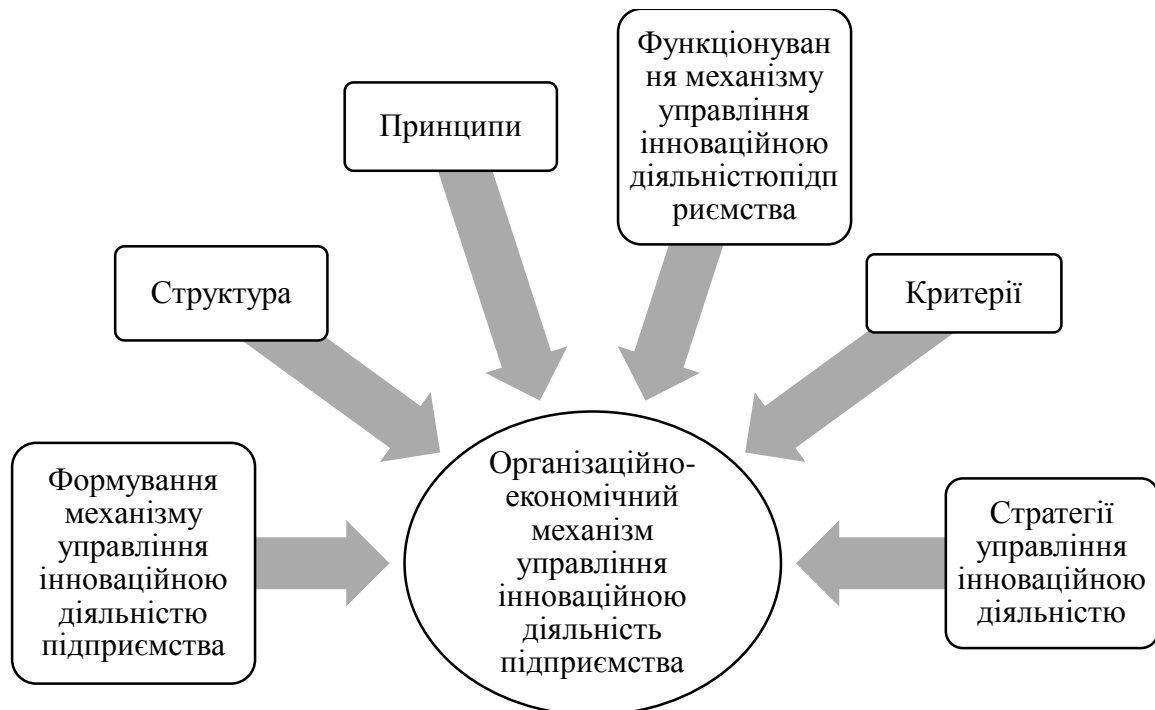

Рис.1.1 Механізм управління інноваційною діяльністю

Для формування та ефективного функціонування механізму управління інноваційною діяльністю науковці передбачають здійснення таких основних кроків: [7]

- визначення найбільш ризикованих напрямів діяльності підприємства;
- використання різноманітних джерел новаторських ідей;
- визначення кількісних цілей, на досягнення яких спрямований інноваційний проект;
- визначення основних етапів роботи з реалізації інноваційного проекту, при цьому перехід до наступного етапу є неможливим, доки не закінчений попередній.

На систему управління інноваційною діяльністю та його механізм впливає велика кількість факторів та важелів, як внутрішнього так і

зовнішнього характеру. Так до основних важелів зовнішнього характеру можна віднести державу (таблиця 1.4).

Внутрішні фактори припускають створення сприятливих стимулювальних умов всередині підприємства з метою розвитку інноваційних здібностей працівників. Сприятлива для інновацій організація повинна підтримувати творчі процеси та забезпечувати можливості для реалізації позитивно оцінених ідей до успішного впровадження їх у виробництво. Елементами внутрішньої мотивації та стимулювання виступають: ставлення та поведінка керівників, кадрова політика, організація інформаційних і комунікаційних процесів, фінансове стимулювання, розвиток організаційної культури, внутрішньо-організаційне навчання [8].

Таблиця 1.4 Важелі державного стимулювання інноваційної діяльності

Рівні впливу	Вид стимулювання
макрорівень	Введення податкових пільг; поліпшення середовища функціонування бізнесу; підвищення ефективності суспільних інститутів і державного апарату; децентралізація державної підтримки, формування мережі «інститутів розвитку»; створення технопарків, технополісів у відповідності до вимог національної економіки.
мезорівень	Підтримка в сфері навчання персоналу, сприяння сертифікації продукції; надання бізнесу науково-технічної інформації та результатів НДДКР; надання площ на території державних вузів або НДІ та пільгових умовах; підтримка не окремих підприємств, а груп галузевих асоціацій.
мікрорівень	Погашення частини відсоткових ставок по кредитах на наукові розробки і дослідження; віднесення витрат на НДДКР на собівартість; формування інноваційних кластерів, де можливе спільне навчання та ефективний обмін кращим досвідом між малими, середніми і великими підприємствами.

Отже, можна зробити висновок, що інноваційна діяльність підприємства є запорукою його ефективного функціонування. Але інноваційна діяльність як будь-яка інша, потребує системного управління за допомогою механізму, який повинен бути елементом загального стратегічного механізму управління підприємством.

Для ефективного управління інноваційною діяльністю та системою енергозбереження на промислових підприємствах необхідне вироблення стратегії інноваційного розвитку енергозбереження. Це потребує продуманої політики у напрямі розвитку інноваційної діяльності усіх галузей промисловості, здійснення науково-технічних розробок для винайдення і впровадження вискоелективних енергозберігаючих технологій. Кожне підприємство має свої особливості, якими визначається його інноваційна та енергетична політика. Вітчизняним підприємствам потрібно ухвалювати стратегічні рішення, що спрямовані на вирішення питань ресурсозбереження, які особливо актуалізувались у сучасних кризових економіко-політичних умовах. Вивчення досвіду у цьому напрямі дає змогу виявити різні варіанти взаємодії елементів вироблення стратегії інноваційного розвитку енергозбереження для розвитку системи енергозбереження, вирішення комплексу енергетичних проблем підприємств. У перспективі важливе завдання вітчизняних промислових підприємств полягає в розробленні вискоелективних енергозберігаючих технологій на основі власних досліджень і в ринковому освоєнні енергозберігаючих інновацій. Також важливо виробити напрями зваженої інноваційної та енергетичної політики для промислових підприємств України, що дасть змогу зменшити неефективне споживання енергетичних ресурсів, здійснити перехід на широке використання альтернативних видів енергії, створити атмосферу енергетичної безпеки.

1.3 Фінансування інноваційної діяльності підприємств

Система фінансування інноваційної діяльності в державі потребує докорінної зміни ситуації щодо вибору адекватної стратегії інноваційного розвитку економіки. З огляду на це, пріоритетним нині є завдання визначення можливостей більш повного й ефективного використання всіх можливих

джерел фінансування інновацій для забезпечення щорічного економічного зростання.

Активізація інноваційної діяльності можлива тільки на основі розвиненої системи фінансування, що покликана забезпечувати вирішення таких найважливіших завдань:

- ✓ створення необхідних передумов для швидкого та ефективного впровадження нововведень у всіх ланках народногосподарського комплексу країни, забезпечення її структурно-технологічної перебудови;

- ✓ збереження і розвиток стратегічного науково-технологічного потенціалу в пріоритетних напрямках розвитку;

- ✓ створення необхідних матеріальних умов для збереження кадрового потенціалу науки і техніки, запобігання його відтоку за кордон.

Елементами цієї системи виступають:

- ✓ сукупність джерел надходжень коштів;
- ✓ механізм акумуляції грошових надходжень та їхнього вкладання в інвестиційні проекти і цільові програми;

- ✓ механізм контролю за інвестиціями, включаючи систему зворотності і оцінки ефективності використання власного і позикового капіталів.

Успіх інноваційної діяльності значною мірою встановлюється формами її організації і способами фінансової підтримки. Мірою того, як нові наукові розробки і технології стають основоположними складовими національної безпеки держави, розвинені країни знаходять різноманітні можливості для підтримки й розвитку інновацій. При цьому поширюється різноманітність методів фінансування інноваційної діяльності і спектр заходів з непрямої підтримки інновацій.

Розвинені країни черпають фінансові ресурси для інноваційної діяльності як з державних, так і приватних джерел: для більшості країн Західної Європи і США характерний рівний розподіл фінансових ресурсів для

НДДКР між державним і приватним капіталом. На рис. 1.2 представленні основні суб'єкти фінансування інноваційної діяльності.

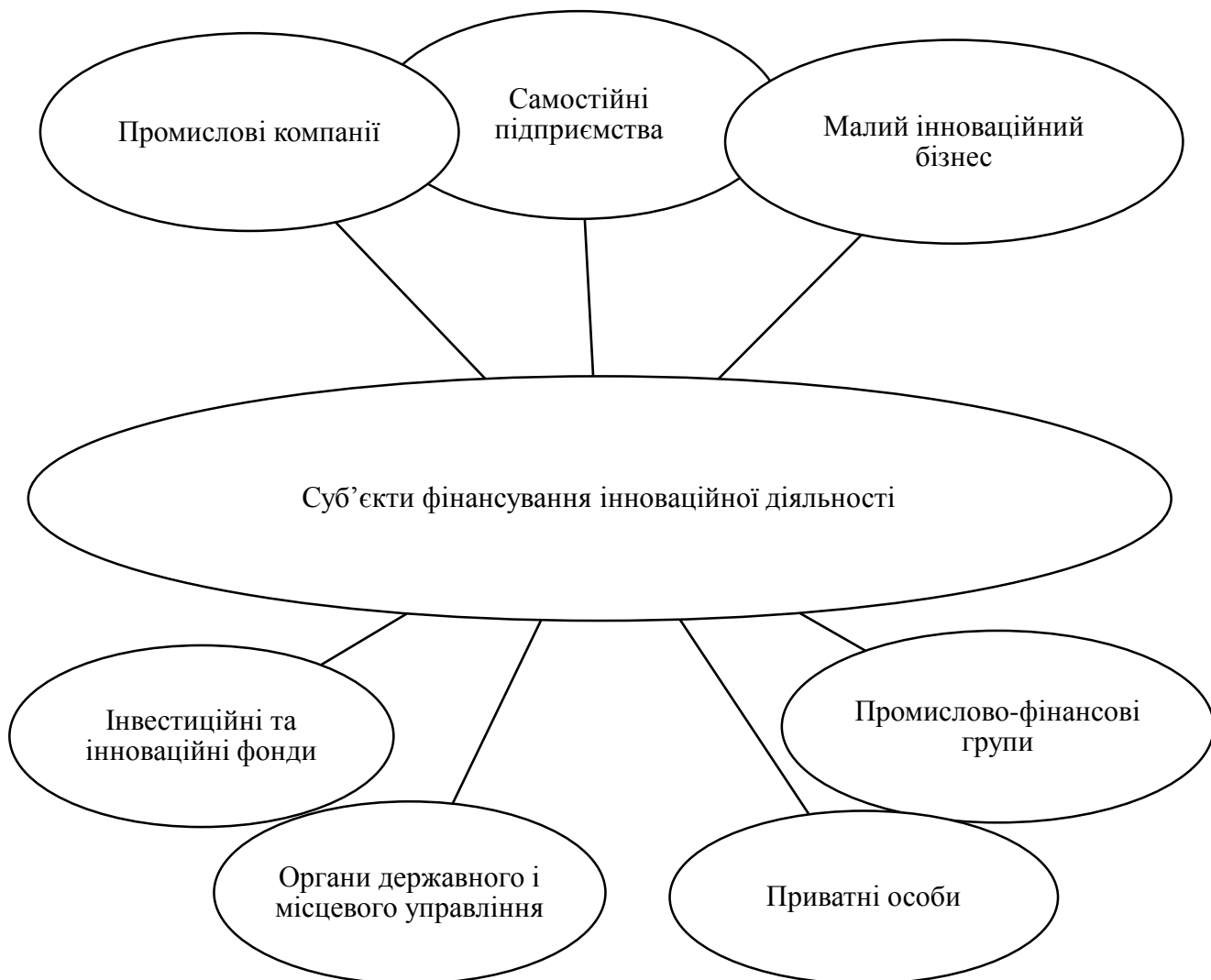

Рис.1.2 Суб'єкти фінансування інноваційної діяльності

Всі вони в тій або іншій формі беруть участь у відтворювальному процесі і опосередковано сприяють розвитку інноваційної діяльності.

Принципи організації фінансування інноваційних процесів мають бути орієнтовані на множинність джерел фінансування, на гнучкість і динамічність окремих елементів системи і припускати швидке і ефективно впровадження інновацій з їх подальшою комерціалізацією, що забезпечує зростання

фінансової віддачі від інноваційної діяльності. Для цього необхідно витримати дві головні умови: активізувати державну інноваційну, науково-технічну і промислову політику і готовність підприємців перейти до активного інноваційного розвитку.

Серед основних принципів побудови ефективної системи фінансування інновацій можна виділити:

- ✓ чітку цільову орієнтацію фінансової системи - її зв'язок із завданням швидкого та ефективного впровадження сучасних науково-технічних досягнень;

- ✓ логічність, обґрунтованість та юридичну захищеність використаних прийомів і механізмів;

- ✓ множинність джерел фінансування;

- ✓ широту і комплексність системи, тобто можливість охоплення максимально широкого кола технічних і технологічних нововведень і напрямів їхнього практичного використання;

- ✓ адаптивність і гнучкість, що припускає постійне реформування як всієї системи фінансування, так і її окремих елементів відповідно до змін зовнішнього середовища з метою підтримки максимальної ефективності.

Система фінансування інноваційної діяльності є складним переплетенням форм і джерел фінансування. Так, основними джерелами коштів, які використовуються для фінансування інноваційної діяльності в Україні, є:

1. Державні інвестиційні ресурси (бюджетні кошти, кошти позабюджетних фондів, державні запозичення, пакети акцій, майно державної власності).

2. Інвестиційні, зокрема фінансові, ресурси суб'єктів господарювання комерційного і некомерційного характеру, а також громадських організацій, фізичних осіб і т. п. Це інвестиційні ресурси колективних інвесторів, зокрема, страхових компаній, інвестиційних фондів і компаній недержавних пенсійних фондів. Сюди ж входять і власні засоби підприємств, а також кредитні ресурси

комерційних банків, інших кредитних організацій і спеціально уповноважених урядом інвестиційних банків (табл. 1.5).

Таблиця 1.5 – Структура джерел фінансування інноваційної діяльності

Група	Тип	Організаційна структура джерел в групі
1	2	3
Державні ресурси	Власні	Державний бюджет; Бюджети обласні, місцеві, районні; Державний фонд фундаментальних досліджень; Державна інноваційна компанія; Позабюджетні фонди (Пенсійний фонд, Фонд соціального страхування, Державний фонд зайнятості, інші фонди); Податкові пільги для інноваційних організацій
	Залучені	Державна кредитна система; Державна страхова система
	Позикові	Державні позики (державні займи, зовнішні займи, міжнародні кредити тощо); Податковий інноваційний кредит
Ресурси підприємств (суб'єктів господарювання)	Власні	Власні інвестиційні ресурси підприємств, фонди розвитку виробництва
	Залучені	Внески, пожертвування, продаж акцій, додаткова емісія акцій; Інвестиційні ресурси інвестиційних компаній-резидентів, у тому числі пайових інвестиційних фондів; Інвестиційні ресурси страхових компаній-резидентів; Інвестиційні ресурси недержавних пенсійних фондів-резидентів
	Позикові	Банківські, комерційні кредити; Бюджетні цільові кредити; Фонди венчурного капіталу; Інвестиційні ресурси іноземних інвесторів, у тому числі комерційних банків, міжнародних фінансових інститутів

Порядок фінансування інноваційних проектів і структура інвестиційних ресурсів у кожному конкретному випадку має свою специфіку і безпосередньо пов'язаний з характером впроваджуваних нововведень.

Сучасна концепція формування фінансового механізму забезпечення інноваційного розвитку характеризується:

по-перше, цільовою орієнтацією на поєднання прямого держбюджетного фінансування інноваційних програм і проектів з фінансовою підтримкою окремих наукових організацій;

по-друге, множинністю джерел фінансування, коли разом із бюджетними асигнуваннями використовуються позабюджетні джерела, зокрема, засоби промислово-фінансових груп, комерційних банків, об'єднань, організацій, інших суб'єктів господарювання.

Так, в Україні фінансовим джерелом, що забезпечує розв'язання великомасштабних науково-технічних проблем, є кошти державного бюджету, за рахунок яких виконуються цільові, комплексні програми, фінансується Державний фонд фундаментальних досліджень, частково діяльність Державної інноваційної фінансово-кредитної установи, Фонд сприяння розвитку малих форм підприємництва у науково-технічній сфері.

Державний фонд фундаментальних досліджень надає кошти на безповоротній основі і ставить головним завданням сприяння розвитку фундаментальних наукових досліджень і підвищення наукової кваліфікації вчених. Для цього фонд організує експертизу і конкурсний відбір проектів наукових досліджень, здійснює фінансування відібраних проектів і контроль за використанням виділених для них коштів. Фонд є некомерційною організацією і не переслідує мети одержання прибутку.

Кошти для підтримки фундаментальних наукових досліджень виділяються фондом на конкурсній основі незалежно від відомчої належності і правового статусу наукової організації, а також віку, вченого звання або посади, яку обіймає керівник. Кошти даного фонду формуються за рахунок державних асигнувань (від сум, призначених у бюджеті України на фінансування науки), добровільних внесків підприємств, установ, організацій і громадян (у тому числі іноземних юридичних і фізичних осіб), інших джерел.

Фонд сприяння розвитку малих підприємств у науково-технічній сфері покликаний надавати фінансову підтримку і сприяти створенню малих наукомістких фірм, інкубаторів бізнесу, інноваційних інжинірингових центрів

і інших бізнес-інноваційних структур. Кошти фонду можуть витрачатися і на заохочення конкуренції в науково-технічній сфері через надання фінансової підтримки високоефективним наукомістким проектам, які розробляються малими інноваційними підприємствами. Фонд є державною некомерційною організацією, що здійснює свою діяльність разом з Міністерством освіти і науки, молоді і спорту України і Державним фондом підтримки малого підприємництва. Основними джерелами формування коштів цього фонду є бюджетні асигнування, добровільні внески підприємств, установ, організацій і громадян, у тому числі іноземних юридичних і фізичних осіб, інші надходження від діяльності фонду.

Державна інноваційна фінансово-кредитна установа на тих же принципах, але сприяє активізації інноваційної діяльності не тільки в малому інноваційному бізнесі, а надає підтримку інноваційним проектам у будь-якій сфері науково-технічної й виробничої діяльності.

Основними завданнями даного фонду є:

- ✓ сприяння державній структурній, науково-технічній і промисловій політиці на основі підтримки інноваційних проектів в пріоритетних напрямках НІН;

- ✓ відбір і реалізація інноваційних проектів, спрямованих на структурну перебудову економіки України;

- ✓ підтримка інноваційної діяльності, підготовки й освоєння виробництва принципово нових видів продукції і технологій через фінансування будівництва, реконструкції та технічного переозброєння об'єктів, створення унікальних науково-дослідних і випробувальних установок;

- ✓ сприяння будівництву та реконструкції наукомістких виробництв.

Кошти, призначені для цього фонду, виділяють окремою сумою (рядком) у Державному бюджеті України.

Позабюджетні фонди фінансування НДДКР і підтримки інновацій створюють з метою забезпечення фінансування загальногалузевих,

міжгалузевих і регіональних науково-технічних програм, а також заходів з освоєння нових видів промислової продукції. Такі фонди можуть створюватися в міністерствах, у великих містах і регіонах, а також у рамках концернів, холдингів, ПФГ. Джерелами недержавної системи фінансування інноваційних проектів представлені на рис.3.

Рис.1.3 Джерела недержавної системи фінансування

Впровадження конструктивних і технологічних нововведень може здійснюватися за рахунок власних коштів фонду розвитку виробництва і фонду амортизаційних відрахувань. Статутом підприємства передбачається відрахування до фонду розвитку виробництва частини прибутку до сплати податків, що залишається в розпорядженні підприємства після інших обов'язкових платежів і формування резервного фонду. Кошти фонду розвитку можуть використовуватися на відновлення і розширення виробництва, здійснення науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних проектів, а також програм освоєння коштів, що сприяють зміцненню матеріально-технічної бази підприємства. Якщо власних коштів підприємства не вистачає, можна вдаватися до додаткової емісії цінних паперів.

Привабливість акціонерної форми фінансування полягає у тому, що основний обсяг необхідних ресурсів поступає на початку організації інвестиційних і інноваційних проектів. Дана форма залучення капіталу дозволяє перенести на пізніші терміни виплати заборгованості, коли зростає здатність генерувати доходи.

У світовій практиці для фінансування інвестицій в основний капітал широко застосовуються позикові засоби, особливо банківські кредити. У розвинених країнах частка банківських кредитів як джерела фінансування капіталовкладень становить 20-40 %; у науково-технічній сфері кредитні ресурси - близько 7 % загального обсягу фінансування НДДР, тоді як кошти позабюджетних фондів та інші залучені засоби - понад 20 %. Частка інвестицій, що направляються комерційними банками на виробничі інновації, не перевищує 2 %. Причина полягає і в банківській кризі, і у високій вартості кредитів, і у відсутності зацікавленості банків.

Організація довгострокового кредитування, як правило, ґрунтується на таких основних принципах: забезпеченість, терміновість, платність, цільовий характер використання запозичених коштів. Всі питання, що виникають із приводу кредитування, вирішуються безпосередньо між банком і підприємством-позичальником. У ході вирішення питання про видачу довгострокового інноваційного кредиту банк аналізує перспективи економічного зростання підприємства, яке кредитується, можливості реалізації продукції та очікуване зростання доходу. Таку інформацію містять бізнес-плани, які готуються по кожному інноваційному проекту.

Труднощі залучення зовнішніх джерел фінансування змушують підприємства орієнтуватися на прибуток від основної і непрофільної діяльності. Крім прибутку найважливішим джерелом власних засобів підприємств є амортизаційні відрахування.

Висновки до розділу 1

Таким чином, інновація – це нововведення, що пов'язане з науково-технічним прогресом і, полягає у відновленні основних фондів і технологій, в удосконаленні управління й економіки підприємств.

Інновації є необхідною умовою розвитку виробництва, підвищення якості і кількості продукції, появи нових товарів та послуг.

У ринкових умовах інновації охоплюють всю економіку, включаючи продуктивні сили (засоби виробництва, навчання працівників) і виробничі відносини (форми і методи управління, поділу, спеціалізації і кооперації праці).

Розмаїтість думок про сутність інновації пояснюється багатоаспектністю цього явища, а також тим, що інновація – це складне явище.

Інновація є економічною категорією, і як категорія інновація відбиває найбільш загальні й істотні властивості, ознаки, зв'язки і відносини виробництва і реалізації нововведень.

Сутність категорії «інновація» виявляється в її функціях. Класифікація інновацій підтверджує, що процеси нововведень різноманітні і різні по характері, сутність, форми їхньої організації, масштаби і способи впливу на інноваційну діяльність відрізняється складністю. Найбільш повно і комплексно сутність інноваційного проекту виявляється в формі цільового управління інноваційною діяльністю.

Державна інноваційна політика повинна бути спрямована на створення сприятливого економічного клімату для здійснення інноваційних процесів і бути ланкою, що є зв'язує галузь «чистої» або академічної науки та завдання виробництва.

В цілому роль держави у галузі підтримки інновацій можна привести до наступних моментів: держава сприяє розвитку науки, у тому числі прикладній, і підготовці наукових та інженерних кадрів (головних джерел інноваційних ідей); в межах урядових відомств існують програми, які направлені на підвищення інноваційної активності бізнесу; державні

замовлення на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, які забезпечують початковий попит на деякі новації, які потім знаходять застосування в економіці країни; фіскальні та інші елементи державного регулювання формують ефективність та необхідність інноваційних рішень деяких фірм; держава виступає у ролі посередника у справі організації ефективної взаємодії між академічною та прикладною науками, стимулює кооперацію в області НДДКР промислових корпорацій та університетів.

Засоби впливу держави у галузі інновацій можна розділити на прямі та непрямі. Їх співвідношення визначається економічною ситуацією в країні і обраною у зв'язку з цим концепцією державного регулювання – з натиском на ринок або на централізований вплив.

В період економічного спаду характерно переважання активного втручання у економічне життя суспільства, в період підйому економіки – гра ринкових сил.

Отже, державі необхідно визначити і сформулювати головні напрямки розвитку майбутнього інноваційного комплексу. Вони повинні охоплювати виробничі, дослідно-конструкторські, інформаційні одиниці, їх поєднання в ринкових структурах, і органи державного регулювання такими інноваціями, які не підпорядковані силам ринкового регулювання.

Однією з економічних основ реформування науково-технологічної системи держави є вдосконалення механізмів її фінансування.

Держава за допомогою фінансових важелів повинна забезпечити раціональну структуру фінансування досліджень, розробок і виробництва інновацій.

2 АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ПАТ «МОТОР СІЧ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика промислового підприємства

Об'єктом дослідження є запорізьке публічне акціонерне товариство «МОТОР СІЧ» – одне з найбільших підприємств, яке реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатації й ремонту.

ПАТ «Мотор Січ» існує з 1907 році. До грудня 1915 року завод випускав сільськогосподарські механізми і інструменти, виконував різні види механічної обробки, відливав вироби з чавуну і міді. У грудні 1915 року акціонерне товариство «Дюфлон, Костянтинович і До» («Дека») викупило завод і змінило профіль його виробничої діяльності. Завод почав освоєння виробництва авіаційних двигунів, і в жовтні 1916 року був виготовлений перший 6-циліндровий мотор водяного охолодження «Дека» М-100.

Підприємство створює і освоює в серійному виробництві нові двигуни, кожен з яких став значною віхою в розвитку вітчизняного авіадвигунобудівництва [29].

Акціонерне товариство «Мотор Січ» засновано Фондом державного майна України у вигляді відкритого акціонерного товариства шляхом перетворення суб'єкта підприємницької діяльності державного підприємства «Мотор Січ» відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 31 березня 1994р. № 216-Р і Наказу Фонду державного майна України від 04 травня 1994р. № 38-АТ і діє відповідно до Законів України «Про підприємство в Україні», «Про власність», «Про підприємництво», «Про господарчі товариства», «Про цінні папери й фондову біржу». У 1995 р. підприємство

перетворене у відкрите акціонерне товариство «Мотор Січ». Сьогодні це публічне акціонерне товариство «Мотор Січ».

ПАТ «МОТОР СІЧ» є єдиним в Україні й одним з найбільших у світі підприємством зі створення, виробництва, ремонту й супроводу в експлуатації сучасних, надійних авіаційних двигунів, які становлять конкуренцію передовим виробам провідних фірм світу.

На сьогоднішній день ПАТ «МОТОР СІЧ» випускає більше 60 типів і модифікацій двигунів для більше 80 видів літаків і вертольотів різного призначення.

Крім того, підприємство виробляє широкий спектр продукції наземного застосування і товарів народного споживання.

Підприємство створене з метою виробництва авіаційної техніки, продукції виробничо-технічного призначення, товарів надрового споживання, цивільної продукції на основі оптимального використання 47 виробничих потужностей і науково-технічного потенціалу, сільськогосподарської продукції, надання платних послуг населення, ведення торговельної, комерційної, інвестиційної й зовнішньоторговельної діяльності й одержання прибутку.

Діяльність підприємства спрямована на подальший його розвиток, одержання прибутку на вкладений капітал, як усередині України, так і за її межами.

Статутний фонд підприємства ПАТ «Мотор Січ» становить 280528650 гривень, сформований за рахунок його майна відповідно до діючого законодавства. Статутний фонд розділений на 2077990 простих іменних акцій номінальної вартістю 135 гривень кожна. Акції ПАТ «Мотор Січ» - це випущені цим підприємством цінні папери необмеженого строку, що свідчать про внесення конкретного паю в статутний фонд ПАТ «Мотор Січ».

У складі ПАТ «Мотор Січ» 8 спеціалізованих машинобудівних заводів, розташованих на території України:

- Запорізький моторобудівний завод (ЗМЗ).

- Сніжнянський машинобудівний завод (ВМЗ).
- Лебединський моторобудівний завод (ЛМЗ-1).
- Запорізький машинобудівний завод грн. В. И. Омельченко.
- Гуляйпольський механічний завод (Гмехз).
- Волочиський машинобудівний завод (ВМЗ).
- Лебединський машинобудівний завод (Лмашз).
- Запорізький завод товарів народного споживання (ЗЗТНП) [34].

Органами управління ПАТ «МОТОР СІЧ» є: загальні збори акціонерів (вищий орган), наглядова рада, рада директорів (виконавчий орган), ревізійна комісія.

Найголовнішу роль у організаційній структурі ПАТ «Мотор Січ» відіграє генеральний директор, якому підпорядковується директори спеціалізованих машинобудівних заводів. Директору підпорядковуються: головний інженер; заступник директора по виробництву; заступник директора по зв'язкам з громадськістю; головний контролер; заступник директора по будівництву; головний бухгалтер; інші.

Прибуток ПАТ «Мотор Січ» створюється з надходжень від господарської діяльності після покриття всіх витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією. Порядок розподілу чистого прибутку (доходу) і покриття збитків визначається вищим органом ПАТ «Мотор Січ» простою більшістю голосів, які беруть участь у зборах.

ПАТ «Мотор Січ» створює цільові фонди, зв'язані зі своєю діяльністю:

- Резервний фонд.
- Фонд нагромадження й технічного обслуговування.
- Фонд споживання.
- Фонд оплати дивідендів.
- Фонд викупу акцій.
- Інші фонди.

Динамічно розвиваючись протягом 101 років, ПАТ «Мотор Січ» сьогодні – одне з найбільших у світі і єдине в Україні підприємство з

виробництва, обслуговуванню й ремонту 55 типів і модифікацій авіадвигунів. Основними напрямками діяльності цього товариства є виробництво, випробування, ремонт та технічне обслуговування авіадвигунів (понад 60 типів двигунів для більше ніж 88 видів літаків і вертольотів). Поставки продукції ПАТ «Мотор Січ» здійснюються в понад 100 країн світу, його річний обіг складає 220 млн. грн..

Продукція, що виготовляє ПАТ «Мотор Січ»:

1. Авіаційні двигуни: турбогвинтові, турбореактивні двоконтурні, турбогвинтовентиляторі, турбовальні, допоміжні. 49
2. Головні вертолітні редуктори: ВР-442, ВР-17МС.
3. Промислові установки: серійна продукція, продукція в розробці.
4. Товари народного споживання: навісне обладнання для вертольота Мі-2, агротехніка, двигуни внутрішнього згорання, комплектуючі, рушійні установки, мотопили, сепаратори, товари для дому, товари для автолюбителів.
5. Продукція медичного призначення: набір ендопротезів колінного суглоба «МОТОР СІЧ ЕПК-2», система ендопротезів тазостегнового суглоба «ІТО – МОТОР СІЧ», система ендопротезів тазостегнового суглоба «МОТОР СІЧ ЕТБС», набір інструментів «МОТОР СІЧ ІНЕТС-1», набір інструментів «МОТОР СІЧ ІНЕТС-2», набір інструментів «МОТОР СІЧ ІНЕКС-1».

Спеціалістами «Мотор Січ» розроблені і виготовляються комплексні газотурбінні силові системи для виробництва електроенергії, нагрівання води, гасіння вогню. Авіаційні двигуни використовуються також в якості приводів бурових установок і силових агрегатів пасажирських лайнерів на повітряній подушці.

В теперішній час основною продукцією заводу являються:

- пересувні автоматизовані електростанції ПАЕС-2500 (ЕГ-2500), які призначені для живлення електроенергією промислових і побутових споживачів, покриття пікових навантажень і в якості резервних джерел енергії. Електростанції відрізняються підвищеною мобільністю, простотою в управлінні, надійністю і не потребують великих капітальних затрат при

введенні в експлуатацію; стійко працюють в паралельному режимі, з зовнішньою енергосистемою; можуть транспортуватися автомобільним, залізничним, повітряним і водним транспортом. Конструкція станції дозволяє виконувати швидку заміну агрегатів. Електростанції ПАЕС-2500 успішно 50 експлуатуються в різних кліматичних зонах СНГ (Росія, Казахстан, Туркменістан, Киргизія, Грузія) і за кордоном – в Угорщині, Аргентині, Бразилії, Гвінеї, Афганістані, Китаї, Пакистані та в інших країнах;

- виготовлення і ремонт двигунів AI-20, що використовуються в якості приводу генератора вищевказаних електростанцій;

- деталі авіаційних двигунів, що виготовляються ПАТ «Мотор Січ»;

- п'ята частина необхідного об'єднанню оснащення: різальний і вимірювальний інструмент, складні типи штампів, прес-форми;

- товари народного вжитку, серед яких особливим попитом користуються глушники для легкових автомобілів «ВАЗ», «Москвич», «Волга», манежі дитячі комбіновані портативні, МДКП-1, атракціон «Веселі гірки», комплект для домашньої гімнастики КДГ-1 й грн. Виготовлення продукції високої якості забезпечується кваліфікованими кадрами, застосуванням прогресивних технологій і обладнання, ефективних організаційних систем, наявністю спеціалізованих підрозділів.

На світовому ринку ПАТ «Мотор Січ» зарекомендувало себе підприємством, що випускає продукцію з високими технічними характеристиками на сертифікованій виробничій базі. Виробництво і ремонт авіадвигунів сертифіковані Авіаційним Регістром Міждержавного Авіаційного Комітету (МАК) і Державним департаментом авіаційного транспорту України. Поряд з високоякісним ремонтом в заводських умовах, фахівцями підприємства відпрацьовані технології відновлення двигунів середнім ремонтом в умовах експлуатації з забезпеченням високої якості виконуваних робіт.

Розвинена і налагоджена система технічного супроводу двигунів дозволяє надавати конкурентоспроможні послуги практично в будь-якій точці земної кулі і на протязі всього терміну експлуатації.

Одним з найважливіших завдань підприємства є розширення ринків збуту. З метою заняття нової ринкової ніші ПАТ «Мотор Січ» розвиває напрямки з розробки, ремонту і модернізації вертольотів в рамках реалізації власної вертолітної програми (грн..2.1).

Стратегічна концепція розвитку ПАТ «МОТОР СІЧ» - стратегія зростання на основі широкомасштабної диверсифікації виробництва, зміцнення і розширення своїх позицій на ринку авіаційної та вертолітної техніки, експлуатаційних послуг, яка реалізується за такими основними стратегічними напрямками: формування та впровадження пріоритетних цільових програм створення конкурентоспроможної продукції; розширення ринків збуту і послуг; підвищення ефективності маркетингової діяльності створення ефективного високотехнологічного виробництва на базі його технічного переоснащення; формування дієвої системи менеджменту якості.

Таблиця 2.1 – Доходи від реалізації продукції ПАТ «МОТОР СІЧ» у 2017-2018 рр.(тис. грн..) за видами продукції

Найменування показника	2017р.	2018р.	Відхилення	
			+/-, тис.грн.	%
Чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг, в т.ч.	10 546 323	15 150 429	4 604 106	143,7
- виробництво, ремонт, обслуговування авіаційної техніки	8 619 778	12 558 057	3 938 279	145,7
- запчастини, товари загально технічного призначення	1 219 510	1 481 860	262 350	121,5
- товари народного споживання	98 116	135 348	37 232	137,9
- інші товари, роботи, послуги	608 919	975 164	366 245	160,1

Маркетингова політика ПАТ «Мотор Січ» спрямована на збереження традиційних ринків збуту для своєї продукції і освоєння нових. У 2017 році підприємство розвивало співпрацю з компаніями з регіонів, з якими підприємство пов'язують давні партнерські відносини, пропонуючи на ці ринки нові типи та модифікації сучасної авіаційної техніки. Найважливішим завданням для себе підприємство вважає посилення своєї присутності на ринках країн, які активно розвиваються, таких як Китай, Індія, країни Близького Сходу. З цією метою ПАТ «Мотор Січ» проводить необхідні роботи по сертифікації і ліцензуванню поставки нових типів продукції своїм клієнтам.

Також у 2017 році підприємство розширювало географію своїх поставань. Укладено контракти з новими партнерами з Ефіопії, Боснії і Герцеговини, Хорватії, Азербайджану, за якими Ви поставки і ремонт вертолітних двигунів різних типів і модифікацій, а також поставання запасних частин до них. Укладено довгостроковий контакт на поставку двигунів AI-450CP в Австрію для установки на універсальний легкий літак фірми DiamobdAircraft.

Доставка продукції за кордон відбувається відповідно до умов «Інкотермс». Витрати підприємства на збут продукції у 2017 році становили 896 893 млн. грн., з них витрати на маркетинг і рекламу становили 71 828 млн. грн. (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 - Витрати ПАТ «Мотор Січ» на збут у 2017-2018 р. (тис. грн.)

Найменування показника	2018	2017	Відхилення	
			+/-, тис.грн	%
1	2	3	4	5
Агентська винагорода	293 895	250 857	-43 038	85,4
Заробітна плата та соціальні відрахування	8 869	7 926	-943	89,4
Витрати на відрядження	13 923	8 192	-5 731	58,8
Транспортування та страхування продукції	329 965	247 263	-82 702	74,9

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5
Гарантійний ремонт та гарантійне обслуговування	96 045	114 110	18 065	118,8
Маркетинг і реклама	71 828	58 826	-13 002	81,9
Митні витрати	2 150	6 165	4 015	286,7
Інші	80 218	86 248	6 030	107,5
Всього	896 893	779 587	-117 306	86,9

Підприємство також активно розвиває нову для себе вертолітний програму, яка дозволить вийти на ринок готових вертольотів. В даний час підприємство активно працює над проектами по ремоторизації вертольотів Мі-8Т, Мі-8МТВ (Мі-17), Мі-24 та Мі-2 і оснащенням їх новими двигунами ТВЗ-117ВМА-СБМ1В різних модифікацій і АІ-450М, що дозволяє поліпшити експлуатаційні та льотні характеристики вертольотів.

Таким чином, можна зробити висновки, що ПАТ «Мотор Січ» є лідером не тільки на українському ринку виготовлення авіадвигунів, а також і в світі. З кожним роком компанія активно розвивається і її прибуток зростає. Так у 2018 році доходи від реалізації продукції зросли на 52%. Підприємство в основному реалізує свою продукцію за кордоном, виконання експортних контрактів є основним джерелом грошових коштів підприємства.

2.2 Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства

Оцінка економічного та фінансового стану підприємства передбачає певну послідовність виконання аналітичної роботи. Комплексний аналіз фінансового та економічного стану передбачає наступні кроки:

1. Кількісно в статичі і в динаміці оцінюється розмір порушення основних показників, що формуються в інформаційній базі підприємства.

2. Виявляються причини порушення пропорцій що визначені на підприємстві, динаміка зміни їх впливу на перебіг фінансової «хвороби» підприємства.

В економічній літературі на сьогодні пропонується досить значна кількість показників для аналізу фінансово-економічного стану підприємства. Найчастіше вони групуються, але й існують різні варіанти цього групування. Основні показники оцінювання економічного та фінансового стану підприємства формують п'ять груп:

- показники майнового стану: майно підприємства, коефіцієнти зношення, оновлення, вибуття та придатності основних засобів;

- показники ліквідності та платоспроможності: власний капітал, коефіцієнт забезпечення власними оборотними коштами, коефіцієнт покриття, коефіцієнти абсолютної, швидкої ліквідності, чистий оборотний капітал та частка оборотних коштів у активах;

- показники фінансової стійкості: коефіцієнти платоспроможності, фінансової залежності, фінансування, співвідношення власних та позикових коштів;

- показники рентабельності: рентабельність продажів, основної діяльності та рентабельність власного капіталу;

- показники ділової активності: термін окупності власного капіталу, фондівіддача, термін окупності основних засобів [32].

Для оцінки використовуються бухгалтерська фінансова звітність, тобто система показників, які відображають майновий і фінансовий стан підприємства на конкретну дату. Вона складається з наступних взаємопов'язаних форм: «Баланс» (ф.1); «Звіт про фінансові результати», (ф.2); «Звіт про рух грошових коштів», (ф.3); «Звіт про власний капітал»,(ф.4); «Примітки до фінансової звітності», (ф.5). Фінансова звітність ПАТ «МОТОР СІЧ» за 2016 – 2018 роки [34; 35] представлена в Додатку Б та В відповідно.

Фінансово-економічний стан підприємства, перш за все, оцінюється шляхом вертикального та горизонтального аналізу балансу. Для цього дані

фінансової звітності перетворюють у відповідну аналітичну форму за якою визначаються структура та зміни в капіталі підприємства. У балансі підприємства відображається склад ресурсів і джерела формування ресурсів.

Визначаються фактори що впливають на можливість підприємства вести ефективну господарську діяльність, співвідношення певних складових елементів активу і пасиву, а також взаємозв'язок між ними. Порівняльний аналітичний баланс ПАТ «Мотор-Січ» за 2016р. представлений в табл.2.3 – 2.4, за 2017р. представлений в табл.2.5 – 2.6, а за 2018р. представлений в табл.2.7 – 2.8.

Таблиця 2.3 – Актив порівняльного балансу ПАТ «Мотор-Січ» за 2016 рік (тис.грн.)

Актив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	В абсолютних величинах (3-2)	У питомій вазі (5 - 4)	у % на початок періоду (6:2)* 100	у % до зміни підсумку балансу (6:6б) *
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Необоротні активи	5944788	6830689	28,82	27,19	+885901	-1,63	+14,90	+19,70
II. Оборотні активи	14672821	18294855	71,13	72,81	+3622034	+1,68	+24,69	+80,55
У тому числі - запаси	10500139	13192946	50,90	52,51	+2692807	+1,61	+25,65	+59,89
-векселі одержані	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	*	0,00

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	915209	1125428	4,44	4,48	+210219	+0,04	+22,9 7	+4,68
- дебіторська заборгованість за розрахунки та інше	1308354	953340	6,34	3,79	-355014	-2,55	-27,13	-7,90
-грошові кошти та їх еквіваленти	1273420	2352855	6,17	9,36	+107943 5	+3,19	+84,7 7	+24,0 1
-інше	675699	670286	3,28	2,67	-5413	-0,61	-0,80	-0,12
III. Витрати майбутніх періодів	11539	110	0,06	0,00	-11429	-0,06	-99,05	-0,25
Баланс	20629148	25125654	100,0 0	100,0 0	+449650 6	0,00	+21,8 0	+100, 0

Таблиця 2.4 – Пасив порівняльного балансу ПАТ «Мотор-Січ» за 2016 рік (тис.грн.)

Пасив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	В абсолют них величина х (3-2)	У питом ій вазі (5 - 4)	у % на початок к періоду (6:2)* 100	у % до зміни підсу мку балан су (6:6б) *100
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Власний капітал	1412218 1	16252316	68,46	64,68	+213013 5	-3,78	+15,08	+47,3 7

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6			
---	---	---	---	---	---	--	--	--

II. Забезпечення наступних витрат і платежів	1190554	1063738	5,77	4,23	-126816	-1,54	-10,65	-2,82
III. Довгострокові зобов'язання	52421	2112474	0,25	8,41	+206005 3	+8,16	+3929, 82	45,81
IV. Поточні зобов'язання	5262824	4725640	25,51	18,81	-537184	-6,70	-10,21	-11,95
у тому числі - короткострокові кредити банків	601461	874166	2,92	3,48	+272705	+0,56	+45,34	+6,06
-поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	40329	19323	0,20	0,08	-21006	-0,12	-52,09	-0,47
-векселі видані	103,00	103,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	566308	632068	2,75	2,52	+65760	-0,23	+11,61	+1,46
-поточні зобов'язання за розрахунками та інші	4054623	3199980	19,65	12,74	-854643	-6,91	-21,08	-19,01

Продовження таблиці 2.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

V. Доходи майбутніх періодів	1168	971486	0,01	3,87	+970318	+3,86	+83075,17	+21,58
Баланс	20629148	25125654	100,00	100,00	+4496506	0,00	+21,80	+100,00

Таблиця 2.5 – Актив порівняльного балансу ПАТ «Мотор-Січ» за 2017 рік (тис.грн.)

Актив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	В абсолютних величинах (3-2)	У питомій вазі (5 - 4)	у % на початок періоду (6:2)*100	у % до зміни підсумку балансу (6:6б)*100
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Необоротні активи	6839349	7635917	27,09	26,11	+796568	-0,98	+11,65	+19,95
II. Оборотні активи	18411573	21607202	72,91	73,89	+3195629	+0,98	+17,36	+80,04
У тому числі - запаси	13308892	14368688	52,71	49,12	+1056796	-3,59	+7,94	+26,47
-векселі одержані	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	*	0,00
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	1121133	3195027	4,44	10,93	+2073894	+6,49	+184,98	+51,95
дебіторська заборгованість за розрахунками та інша	953348	1192804	3,78	4,08	+239456	+0,30	+25,12	+6,00

Продовження таблиці 2.5

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

-грошові кошти та їх еквіваленти	2352855	2756289	9,32	9,43	+403434	+0,11	+17,15	+10,10
-інше	675345	97394	2,67	0,33	-577951	-2,34	-85,58	-14,48
III. Витрати майбутніх періодів	110,00	338,00	0,00	0,00	+228,00	0,00	+207,27	+0,01
Баланс	25251032	29243457	100,00	100,00	+3992425	0,00	+15,81	+100,00

Таблиця 2.6 – Пасив порівняльного балансу ПАТ «Мотор-Січ» за 2017 рік (тис.грн.)

Пасив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	В абсолютних величинах (3-2)	У питомих вазі (5-4)	у % на початок періоду (6:2)*100	у % до зміни підсумку балансу (6:66)*100
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Власний капітал	16315142	19381433	64,61	66,28	+3066291	+1,67	+18,79	+76,80
II. Забезпечення наступних витрат і платежів	1063802	1465353	4,21	5,01	+401551	+0,80	+37,75	+10,06
III. Довгострокові зобов'язання	2113010	2276917	8,37	7,79	+163906	-0,58	+7,76	+4,11
IV. Поточні зобов'язання	4787592	5235340	18,96	17,90	+447748	-1,06	+9,35	+11,21

Продовження таблиці 2.6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

у тому числі -короткострокові кредити банків	874166	804356	3,46	2,75	-69810	-0,71	-7,99	-1,75
поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	19323	57665	0,08	0,20	+38342	+0,12	+198,43	+0,96
-векселі видані	103,00	103,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	661396	533649	2,62	1,82	-127747	-0,80	-19,31	-3,20
-поточні зобов'язання за розрахунками та інші	3232604	3839567	12,80	13,13	+606963	+0,33	+18,78	+15,2
V. Доходи майбутніх періодів	971486	884415	3,85	3,02	-87071	-0,83	-8,96	-2,18
Баланс	25251032	292443457	100,00	100,00	+3992425	0,00	+15,81	+100,00

Таблиця 2.7 – Актив порівняльного балансу ПАТ «Мотор-Січ» за 2018 рік (тис.грн.)

Актив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	В абсолютних величинах (3-2)	У питомій вазі (5 - 4)	у % на початок періоду (6:2)* 10 0	у % до зміни підсумку балансу (6:66)* 10 0
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Необоротні активи	7640876	8366083	26,24	28,36	+725207	+2,12	+9,49	+191,28
II. Оборотні активи	21474881	21128848	73,76	71,64	-346033	-2,12	-1,61	-91,27
У тому числі - запаси	14290448	16462442	49,08	55,82	+2171994	+6,75	+15,20	+572,9
-векселі одержані	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	*	0,00
- дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	3124540	1427761	10,73	4,84	-1696779	-5,89	-53,30	-447,55
- дебіторська заборгованість за розрахунками та інша	1200522	1567688	4,12	5,32	+367166	+1,20	+30,58	+96,86
-грошові кошти та їх еквіваленти	2756289	1469427	9,48	4,98	-1286862	-4,50	-46,69	-339,43
-інше	103082	201530	0,35	0,68	+98448	+0,33	+95,50	+25,97
III. Витрати майбутніх періодів	338,00	289,00	0,00	0,00	-49	0,00	-14,50	-0,01
Баланс	29116095	29495220	100,00	100,00	+379125	0,00	-6,62	+100,00

Таблиця 2.8 – Пасив порівняльного балансу ПАТ «Мотор-Січ» за 2018 рік (тис.грн.)

Пасив	Абсолютні величини		Питома вага, %		Зміни			
	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду	В абсолютних величинах (3-2)	У питомій вазі (5 - 4)	у % на початок періоду (6:2)* 100	у % до зміни підсумку балансу (6:66)* 100
1	2	3	4	5	6	7	8	9
I. Власний капітал	20227838	21354360	69,47	72,4	+1126522	+2,93	+5,57	+297,13
II. Забезпечення наступних витрат і платежів	1628785	1517319	5,59	5,14	-111466	-0,45	-6,84	-29,40
III. Довгострокові зобов'язання	1957416	1912036	6,73	6,49	-45380	-0,24	-2,32	-11,97
IV. Поточні зобов'язання	5298682	4 708 413	18,20	15,96	-590269	-2,24	-11,14	-155,69
у тому числі - короткострокові кредити банків	804356	560539	2,76	1,90	-243817	-0,86	-30,31	-64,31

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6	7	8	9
-поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	56919	84225	0,20	0,29	+27306	+0,09	+47,97	+7,20
-векселі видані	103,00	9103	0,00	0,03	+9000	+0,03	+8737,86	+2,37
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	590241	775669	2,03	2,63	+185428	+0,6	+31,42	+48,91
-поточні зобов'язання за розрахунками та інші	3847063	3278877	13,21	11,11	-568186	-2,10	-14,77	-149,87
V. Доходи майбутніх періодів	3374	3092	0,01	0,01	-282	0,00	-8,36	-0,07
Баланс	29116095	29495220	100,0	100,0	+379125	0,00	-23,09	+100,0

Згідно даних таблиць 2.5-2.6 варто зазначити що на підприємстві відбулося збільшення майна підприємства на 4 496 506 тис.грн в 2017 році та на 3992425 тис.грн. в 2018р., що у відносних величинах складає 21,8% та 15,8% відповідно. Аналіз змін у питомій вазі свідчить, що істотних змін не відбулося протягом двох років. А саме, частка необоротних активів в 2017 р. зменшилась

на 1,63% і на 0,98% у 2018 р. на користь оборотних активів. При цьому, в 2017 році спостерігається позитивна динаміка щодо зменшення на 2,55% питомої ваги дебіторської заборгованості за розрахунками, при зростанні грошових коштів та їх еквівалентів на 3,19% та запасів на 1,61%. Вже в 2018 році питома вага запасів в структурі оборотних коштів зменшилась на 3,59%, а дебіторська заборгованість за товари, роботи та послуги зросли на 6,49%.

В 2016 році збільшення майна ПАТ «Мотор-Січ» було забезпечено зростанням власного капіталу на 2 130 135 тис.грн. та довгострокових зобов'язань на 2060053 тис.грн.. Хоча за питомою вагою доля власного капіталу зменшилась на 3,78% до 64,68%. В 2018 році зростання майна відбулося більшою часткою за рахунок зростання власного капіталу на 3066291 тис.грн. і питома вага його склала на кінець 2018 року 66,28%., що на 2,18% менше ніж на початок 2017 рік, але більше на 1,67% ніж на початок 2018 р. При цьому спостерігається зменшення в порівнянні з 2017 роком як довгострокових зобов'язань на 0,58% так і поточних зобов'язань 1,06%.

Отже, можна зробити висновок, що баланс ПАТ «Мотор Січ» як в 2017 р. так і в 2018 р. є позитивним за такими основними ознаками: зростання валюти балансу; зростання темпів приросту всіх активів над темпами приросту необоротних активів; перевищення власного капіталу над позиковим і збільшення темпів його зростання над залученим; перевищення частки власних оборотних коштів понад 10%. Можна стверджувати, що підприємство є фінансово стійким і достатньо незалежним від зовнішніх кредиторів. Оцінка фінансово-економічного стану неможлива без порівняльного аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Порівняльний аналітичний звіт про фінансові результати за 2016 – 2018 роки представлений в таблицях 2.9-2.11 відповідно.

Таблиця 2.9 - Порівняльний аналітичний звіт про фінансові результати за 2016р. (тис.грн.)

Фінансові результати	Абсолютні величини	Зміни
----------------------	--------------------	-------

	за попередній період	за звітний період	в абсолютних величинах (3 - 2)	у % до попереднього періоду (4:2)*100
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	13824039	10546207	-3277832	-23,71
Собівартість реалізованої продукції	4933107	4217243	-715864	-14,51
Валовий прибуток (збиток)	8890932	6328964	-2561968	-28,82
Інші операційні доходи	10562058	9991300	-570758	-5,40
Адміністративні витрати	997124	1041515	+44391	+4,45
Витрати на збут	804272	779587	-24685	-3,07
Інші операційні витрати	11802464	11027717	-774747	-6,56
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	5849130	3471445	-2377685	-40,65
Доход від участі в капіталі	14184	9187	-4997	-35,23
Інші фінансові доходи	55118	21501	-33617	-60,99
Інші доходи	339035	255137	-83898	-24,75
Фінансові витрати	100003	190164	+90161	+90,16
Втрати від участі в капіталі	9486	1,00	-9485	-99,99
Інші витрати	1634929	893075	-741854	-45,38
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	4513049	2674030	-1839019	-40,75
Податок на прибуток від звичайної діяльності	1183399	709587	-473812	-40,04
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	3329650	1964443	-1365207	-41,00
Чистий прибуток (збиток)	3329650	1964443	-1365207	-41,00
Матеріальні затрати	5738689	5224356	-514333	-8,96
Витрати на оплату праці	1793253	1835971	+42718	+2,38
Відрахування на соціальні заходи	514503	390650	-123853	-24,07
Амортизація	700643	757681	+57038	+8,14
Інші операційні витрати	13534351	2359416	-11174935	-82,57
Разом витрат	22281439	10568074	-11713365	-52,57

Таблиця 2.10 - Порівняльний аналітичний звіт про фінансові результати за 2017р. (тис.грн.)

Фінансові результати	Абсолютні величини		Зміни	
	за попередній період	за звітний період	в абсолютних величинах (3 - 2)	у % до попереднього періоду (4:2)*100
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	10546323	15150429	+4604106	+43,66
Собівартість реалізованої продукції	4137864	6687998	+2550134	+61,63
Валовий прибуток (збиток)	6408459	8462431	+2053972	+32,05
Інші операційні доходи	9991344	8388733	-1602611	-16,04
Адміністративні витрати	1042826	1246056	+203230	+19,49
Витрати на збут	779587	896893	+117306	+15,05
Інші операційні витрати	11026291	9121302	-1904989	-17,28
Прибуток (збиток) від операційної діяльності	3551099	5586913	+2035814	+57,33
Доход від участі в капіталі	9187	124	-9063	-98,65
Інші фінансові доходи	21501,00	5699,00	-15802	-73,49
Інші доходи	255137,00	479345,00	+224208	+87,88
Фінансові витрати	190164,00	205672,00	+15508	+8,16
Втрати від участі в капіталі	1,00	924,00	+923	+92300
Інші витрати	893075,00	1678730,00	+785655	+87,97
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	2753684,00	4186755,00	+1433071	+52,04
Податок на прибуток від звичайної діяльності	709587	1082581	+372994	+52,56

Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	2044097	3104174	+1060077	+51,86
Чистий прибуток (збиток)	2044097	3104174	+1060077	+51,86

Продовження таблиці 2.10

1	2	3	4	5
Матеріальні затрати	5228253	5860340	+632087	+12,09
Витрати на оплату праці	1835048	2352259	+517211	+28,19
Відрахування на соціальні заходи	390454	498880	+108426	+27,77
Амортизація	850296	804089	-46207	-5,43
Інші операційні витрати	12352079	10906682	-1445397	-11,70
Разом	20656130	20422250	-233880	-1,13

Таблиця 2.11 - Порівняльний аналітичний звіт про фінансові результати за 2018р. (тис.грн.)

Фінансові результати	Абсолютні величини		Зміни	
	за попередній період	за звітний період	в абсолютних величинах (3 - 2)	у % до попереднього періоду (4:2)*100
1	2	3	4	5
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	15024451	12239687	-2784764	-18,53
Собівартість реалізованої продукції	6669907	7291413	+621506	+9,32
Валовий прибуток (збиток)	8354544	4948274	-3406270	-40,77
Інші операційні доходи	1006204	1008736	+2532	+0,25
Адміністративні витрати	1247392	1482211	+234819	+18,82
Витрати на збут	945853	768210	-177643	-18,78
Інші операційні витрати	1745664	1972444	+226780	+12,99

Прибуток (збиток) від операційної діяльності	5421839	1734145	-3687694	-68,02
Доход від участі в капіталі	3824	17812	+13988	+365,79
Інші фінансові доходи	7713	103813	+96100	+1245,95
Інші доходи	45896	330356	+284460	+619,80
Фінансові витрати	232205	271862	+39557	+17,07
Втрати від участі в капіталі	1138	2977	+1789	+157,20

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5
Інші витрати	1306762	54479	-1252283	-95,83
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування	3939167	1856808	-2082359	-52,86
Податок на прибуток від звичайної діяльності	1082879	604615	-478264	-441,70
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності	2856288	1252193	-1604095	-560,31
Чистий прибуток (збиток)	2856288	1252193	-1604095	-56,16
Елементи операційних витрат				
Матеріальні затрати	5860340	6971731	+1111391	18,96
Витрати на оплату праці	2352259	2772299	+420,040	+17,86
Відрахування на соціальні заходи	498880	587070	+88190	+17,68
Амортизація	804089	863505	+59416	+7,39
Інші операційні витрати	10906838	3839249	-7067589	-64,80
Разом	20422406	15033854	-5388552	-26,39

За представленими даними фінансової звітності останні три роки мала місце тенденція зростання доходів від реалізації товарів, робіт, послуг. Але якщо розглядати кожний рік окремо, то у 2017 році порівняно з 2016 роком відбулося падіння на 23,71%, а у 2018 році порівняно з 2017 роком – зростання

на 43,7%. В цілому, за три роки дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) збільшився на 53,1%. У той же час питома вага виробничої собівартості реалізованої продукції у доході неухильно зростала з 35,8% у 2015 р. до 44,4% у 2018 р. Валовий прибуток від реалізації зменшився на 28,82% в 2017 році і зріс в 2018 році на 32,05%.

Загальне зменшення іншої операційної діяльності спостерігається в останні три роки, що підтверджується зменшенням операційних доходів на 20,6% порівняно з 2017 р. При цьому зростання адміністративних витрат на 25%, витрат на збут на 11,5% не перекрыло зменшення інших операційних витрат на 22,7%, що негативно вплинуло на прибуток від операційної діяльності, який зменшився в 2018 році на 4,5% в порівнянні з 2016 роком. Прибуток від звичайної діяльності до оподаткування зменшився в 2018 р. на 7,3% в порівнянні з 2016 роком, на що вплинула збиткова фінансова діяльність підприємства, яка погіршилась на 4%. Незважаючи на зростання чистого прибутку в 2018 році на 51,9% в порівнянні з 2017 р. за два роки цей показник зменшився на 6,8%.

Якщо розглядати елементи операційних витрат, то спостерігаються значні зміни як в обсягах так і в структурі витрат. Динаміка змін позитивна, а саме за останні два роки операційні витрати зменшились на 8,9%. При цьому за обсягами спостерігається зростання матеріальних витрат на 2%, витрат на оплату праці на 31,1% та амортизації на 14,8%. Відрахування на соціальні заходи та інші операційні витрати зменшились на 3,1% та 19,5% відповідно. За структурою в два рази зменшилась доля матеріальних витрат та витрати на заробітну плату. Відповідно в два рази зросла доля інших операційних витрат. Такі результати є наслідками того, що виробничо-господарська діяльність підприємства у 2017-2018 роках відбувалась у складних економічних та політичних умовах, в умовах подальшого падіння курсу національної валюти. У 2018 році зросли ціни на матеріали, комплектуючі вироби (індекс цін виробників промислової продукції в Україні за 2018 рік склав 116,5%), енергоносії (ціни на природний газ порівняно з 2017 роком зросли на 15,7%).

Проведена робота з поліпшення ефективності використання ресурсів, у тому числі з енергозбереження, зменшила вплив вказаних факторів на ріст собівартості продукції. Також негативно на фінансово-господарчу діяльність підприємства вплинули:

- робота Нацбанку України по запровадженню обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті та встановлення обов'язкового продажу 50% валютної виручки;

- часткова втрата зовнішніх ринків збуту;

- довгостроковий процес імпортозаміщення матеріалів та комплектуючих виробів.

Вказані фактори не дозволили підприємству у повному обсягу провести модернізацію виробництва та відволікали його обігові кошти [35].

Для оцінки інтенсивності та ефективності виробництва використовують показники рентабельності, або прибутковості. Вони повніше, аніж прибуток, характеризують кінцеві результати діяльності, оскільки їх величина показує співвідношення прибутку з наявними або використаними ресурсами.

Підприємство вважається рентабельним, якщо в результаті реалізації продукції воно покриває свої витрати і отримує прибуток. Але сума прибутку і рівень рентабельності, як правило, змінюються не в рівній пропорції, а іноді в різних напрямках: прибуток може збільшуватися швидшими темпами, ніж рентабельність. Показники рентабельності характеризують ефективність поточних затрат підприємства, пов'язаних з виробництвом та реалізацією як усієї продукції, так і окремих її видів. У той же час ці показники відображають рівень використання всіх коштів підприємства, як авансованих у даному виробничому циклі, так і спожитих у ньому.

Аналіз показників рентабельності має важливе значення. Його дані використовуються для вибору варіантів формування асортименту та структури продукції, оцінки можливостей додаткового прибутку шляхом збільшення випуску більш рентабельних виробів, як інструмент інвестиційної політики та ціноутворення. Аналіз необхідний для узагальнюючої оцінки

рівня рентабельності підприємства і визначення основних напрямів пошуку резервів підвищення його ефективності. Аналіз передбачає оцінку показників рентабельності, вивчення їх динаміки та визначення резервів зростання рентабельності.

Оцінка показників рентабельності проводиться методом порівняння фактичного їх рівня з плановим, прогнозованим. Окрім того, порівнюють фактичні темпи зростання показників з темпами зростання, передбаченими планом, прогнозом.

В табл. 2.12 представлений аналіз показників прибутковості та рентабельності ПАТ «МОТОР СІЧ».

Таблиця 2.12 – Аналіз показників прибутковості та рентабельності ПАТ«МОТОР СІЧ»

№ п/ п	Назва показника	Формула для розрахунку	2016	2017	2018	Нормативна динаміка	Фактична динаміка	
							2016 до 2017	2017 до 2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9
40	Рентабельність виробництва (основної діяльності), %	Прибуток від операційної діяльності / Собівартість реалізованої продукції	82,32	83,54	23,78	↑	↑	↓
41	Рентабельність сумарного капіталу, %	Чистий прибуток / Загальна вартість активів (середньорічна)	8,59	11,39	4,27	↑	↑	↓

4 2	Рентабельність чистих активів, %	Чистий прибуток / (Вартість активів (середньорічна)– Короткострокові зобов'язання (середньорічні))	10,98	13,96	15,25	↑	↑	↑
4 3	Рентабельність оборотного капіталу, %	Прибуток від операційної діяльності / Вартість оборотного капіталу (середньорічна)	21,06	27,92	8,14	↑	↑	↓

Продовження таблиці 2.12

1	2	3	4	5	6	7	8	9
4 4	Рентабельність власного капіталу, %	Чистий прибуток / Величина власного капіталу (середньорічна)	12,93	17,39	6,02	↑	↑	↓
4 5	Показник зміни валових продаж, %	(Виручка за звітний період - Виручка за попередній період) / Виручка за попередній період	23,71	-43,66	-18,53	↑	↓	↓
4 6	Показник валового доходу, %	Валовий дохід / Виручка від реалізації	60,01	55,86	40,43	↑	↓	↓
4 7	Показник чистого прибутку, %	Чистий прибуток / Виручка від реалізації	18,63	20,49	10,23	↑	↑	↓

Отже можна констатувати, що за останні два роки відбулися значні зміни в прибутковості підприємства. А саме значно зменшилась прибутковість

в 2018 році, що говорить про низький рівень покращення результативності діяльності підприємства.

Фінансовий стан підприємства оцінюють з погляду його короткострокової та довгострокової перспектив. У короткостроковій перспективі критерієм оцінки фінансового стану підприємства є його ліквідність і платоспроможність, тобто здатність своєчасно і в повному обсязі розраховуватись за короткостроковими зобов'язаннями. Ліквідність підприємства – це його спроможність перетворювати свої активи на гроші для покриття всіх необхідних платежів. Найбільш ліквідним активом є готівка. Наступним за рівнем ліквідності активом є короткострокові інвестиції. Найменш ліквідним поточним активом є запаси, бо для перетворення їх на гроші спочатку їх треба продати. Таким же чином групуються пасиви, відповідно до зростання строків погашення зобов'язання. Підприємство буде ліквідним, якщо його поточні активи перевищуватимуть короткострокові зобов'язання. Аналіз ліквідності підприємства передбачає два етапи: складання балансу ліквідності та розрахунок основних показників ліквідності [31, с.326-327]. В табл.2.13 представлений баланс ліквідності за 2017-2018 роки ПАТ «МОТОР-СІЧ».

Таблиця 2.13 – Баланс ліквідності за 2017-2018 роки

2017 рік						Платіжний надлишок (+) або нестача (-)		У % до величини групи пасиву	
Актив	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	Пасив	на початок звітного періоду	на кінець звітного періоду	на початок звітного періоду (2 - 5)	на кінець звітного періоду (3 - 6)	на початок звітного періоду (7:5)* 100	на кінець звітного періоду (8:6)* 100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A1	2912790	2765602	П1	661396	533649	+2251394	+2231953	+340,4	+418,24

A2	2074481	4387831	П2	2090908	2351923	-16427	+2035908	-0,79	+86,56
A3	1342441 2	14454107	П3	4148298	4626684	+9276114	+9827423	+223,6 1	+212,4 1
A4	6839349	7635917	П4	1631512	1938143	-9475793	11745516	-58,08	-60,60
Баланс	2525103 2	29243457	Баланс	25251032	2924347	-	-	-	-
2018 рік						Платіжний надлишок (+) або нестача (-)		У % до величини групи пасиву	
Акт и в	на початок звітног о періоду	на кінець звітног о періоду	Пасив	на початок звітног о періоду	на кінець звітног о періоду	на початок звітног о періоду (2 - 5)	на кінець звітног о періоду (3 - 6)	на початок звітног о періоду (7:5)* 100	на кінець звітног о періоду (8:6)* 100
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A1	276560 2	147926	П1	426293	507700	+2339309	+971516	+548,76	+191,36

Продовження таблиці 2.13

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
A2	5609994	4262238	П2	4004798	3537757	+1605196	+724481	+40,04	+20,48
A3	5027081	6021698	П3	870965	666048	+4156116	+5355650	+477,19	+804,09
A4	7608401	8335718	П4	23814039	24783715	-16205638	-16417632	-68,05	-66,24
Баланс	2911605	29495220	Баланс	29116095	29495220	-	-	-	-

Баланс ліквідності є одним із джерел інформації для складання фінансового плану, за допомогою якого можна здійснити прогнози щодо виконання плану. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо мають місце співвідношення:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4 \quad (2.1)$$

№ п/ п						Норматив на динаміка	2017 до 2016	2018 до 2017
1	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Грошові кошти + короткострокові ЦП) / Поточні зобов'язання	0,62	0,53	0,50	↑	↓	↓
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи - товарно матеріальні запаси) / Поточні зобов'язання	1,06	1,37	1,41	↑	↑	↑
3	Коефіцієнт проміжної ліквідності	(Оборотні активи - Виробничі запаси - НВЗ) / Поточні зобов'язання	1,29	1,62	1,69	↑	↑	↑
4	Коефіцієнт покриття	Оборотні активи / Поточні зобов'язання	3,87	4,13	4,21	↑	↑	↑
5	Величина власного оборотного капіталу	Оборотні активи - Поточні зобов'язання	13569 215	163718 62	194235 0	↑	↑	↑

Продовження таблиці 2.14

1	2	3	4	5	6	7	8	9
6	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	(Оборотні активи - Поточні зобов'язання) / Поточні зобов'язання	2,87	3,13	3,24	↑	↑	↑
7	Коефіцієнт маневреності	(Оборотні активи - Поточні	0,83	0,84	0,85	↑	↑	↑

	власного оборотного капіталу	зобов'язання) / Власний капітал						
8	Коефіцієнт маневреності грошових коштів	Грошові кошти / Власний капітал	0,14	0,14	0,14	↑	=	=
9	Частка оборотних коштів у активах	Оборотні активи / Усього активів	0,73	0,74	0,75	↑	↑	↑
10	Частка запасів в оборотних активах	Запаси / Оборотні активи	0,72	0,66	0,60	↓	↓	↓
11	Частка власних оборотних коштів у покритті запасів	Власні оборотні кошти / Запаси	1,03	1,14	1,17	↑	↑	↑
12	Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгован.	Дебіторська заборгованість / Кредиторська заборгованість	1,78	5,99	8,17	=1	↑	↑

Отримані дані дозволяють зробити висновки про високий рівень ліквідності балансу ПАТ «МОТОР СІЧ». Підприємство своєчасно розраховується за своїми поточними зобов'язаннями, що підтверджують значення коефіцієнтів у їх співвідношенні з нормативом.

Але негативного вплив на платоспроможність підприємства має динаміка змін співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості.

У підприємства зростають ризики щодо неможливості розраховуватися з кредиторами за рахунок дебіторів протягом одного року.

Ділова активність підприємства – це комплексна характеристика, яка втілює різні аспекти діяльності підприємства. Вона визначається системою критеріїв, зокрема: місцем підприємства на ринку товарів, географією ділових стосунків, репутацією підприємства як партнера, активністю інноваційно-інвестиційної діяльності, конкурентоздатністю. Позитивна динаміка цих показників сприятиме зміцненню фінансово-економічного стану підприємства [36, с.416].

Група основних показників ділової активності формуються з таких коефіцієнтів, що представлені в табл.2.15.

Таблиця 2.15 – Розрахунок основних показників оцінки ділової активності ПАТ «МОТОР СІЧ» за період з 2016р. по 2018р.

n/p	Назва показника	Формула для розрахунку	2016	2017	2018	Норматив динаміки	Фактична динаміка	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Оборотність дебіторської заборгованості	Виручка від реалізації / (Дебіторська заборгованість на початок року + Дебіторська заборгованість на кінець року) / 2	10,34	7,02	6,83	↑	↓	↓

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

2	Оборотність кредиторської заборгованості	Виручка від реалізації / (Кредиторська заборгованість на початок року + Кредиторська заборгованість на кінець року) / 2	17,60	25,36	27,50	↑	↑	↑
3	Середній період погашення дебіторської заборгованості	365 / Оборотність дебіторської заборгованості	35,31	51,99	63,12	↓	↑	↑
4	Середній період погашення кредиторської заборгованості	365 / Оборотність кредиторської заборгованості	20,74	14,40	13,81	↓	↓	↓
5	Оборотність активів	Виручка від реалізації / (Загальна сума активів на початок року + Загальна сума активів на кінець року) / 2	0,46	0,56	0,62	↑	↑	↑
6	Оборотність постійних активів	Виручка від реалізації / (Вартість постійних активів на початок року + Вартість постійних активів на кінець року) / 2	1,65	2,09	2,15	↑	↑	↑

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5	6	7	8	9
7	Оборотність чистих активів	Виручка від реалізації / ((Загальна сума активів на початок року + Загальна сума активів на кінець року) - (Поточні зобов'язання на початок року + Поточні зобов'язання на кінець року)) / 2	0,59	0,68	0,76	↑	↑	↑
8	Оборотність товарно - матеріальних запасів (I)	Виручка від реалізації / (Товарно матеріальні запаси на початок року + Товарно матеріальні запаси на кінець року) / 2	0,89	1,09	1,14	↑	↑	↑
9	Оборотність товарно - матеріальних запасів (II)	Собівартість реалізованої продукції / (Товарно матеріальні запаси на початок року + Товарно матеріальні запаси на кінець року) / 2	0,36	0,48	0,53	↑	↑	↑

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5	6	7	8	9
---	---	---	---	---	---	---	---	---

10	Оборотність товарно - матеріальних запасів (III)	(Матеріальні витрати + Інші операційні витрати) / (Товарно матеріальні запаси на початок року + Товарно матеріальні запаси на кінець року) / 2	0,64	1,21	1,25	↑	↑	↑
11	Середній період обороту товарно - матеріальних запасів	365 / Оборотність товарно - матеріальних запасів (II)	1025,28	755,22	801,2	↓	↓	↑
12	Тривалість фінансового циклу	(Середній період погашення дебіторської заборгованості + Оборотність товарно матеріальних запасів (II)) - Середній період погашення кредиторської заборгованост	1039,86	792,82	805,3 2	↓	↓	↑
13	Оборотність готової продукції	Виручка від реалізації / (Готова продукція на початок року + Готова продукція на кінець року) / 2	13,96	13,92	13,88	↑	↓	↓
14	Оборотність власного капіталу	Виручка від реалізації / Власний капітал	0,69	0,85	0,88	↑	↑	↑
15	Фондовіддача	Виручка від реалізації	1,73	2,25	2,37	↑	↑	↑

		/середньорічна вартість основних фондів						
--	--	---	--	--	--	--	--	--

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5	6	7	8	9
16	Продуктивність праці	Виручка від реалізації /Чисельність персоналу	397,4	595,4	597,8	↑	↑	↑

Розраховані показники ділової активності майже всі мають позитивну динаміку змін, на що вплинули збільшення виручки від реалізації продукції та зростання дебіторської заборгованості. Підприємство розраховується на 8- 18 днів швидше ніж отримує гроші. Але необхідно розробити та реалізувати комплекс заходів із прискорення оборотності дебіторської заборгованості. Значне перевищення оборотності власного капіталу над оборотністю активів свідчить про збільшення обсягів позикових ресурсів в обороті та про необхідність обґрунтування небезпечного рівня цього обсягу для запобігання фінансових ускладнень, зниження дохідності в майбутньому.

Фінансова стабільність підприємства є однією з найважливіших характеристик фінансового стану підприємства. Вона пов'язана з рівнем залежності від кредиторів та інвесторів і характеризується співвідношенням власних і залучених коштів. Цей показник дає загальну оцінку фінансової стабільності. У світовій і вітчизняній обліково-аналітичній практиці розроблено систему показників, що характеризують фінансову стабільність підприємства. Ці показники поділяють на два класи.

До першого класу відносять показники зі встановленими нормативними значеннями (усі перелічені показники ліквідності та платоспроможності); до другого класу — показники без установлених нормативних значень (показники рентабельності, ефективності управління, ділової активності).

Методика аналізу названих вище коефіцієнтів полягає, головним чином, у порівнянні: фактичних коефіцієнтів поточного року з торішніми, а також з

коефіцієнтами за кілька звітних періодів; фактичних коефіцієнтів з нормативними аналіз фінансової стабільності дає можливість оцінити, наскільки підприємство готове до погашення своїх боргів і відповісти на запитання, наскільки воно є незалежним з фінансового боку, зростає чи зменшується рівень цієї незалежності, чи відповідає стан активів і пасивів підприємства завданням його фінансово-господарської діяльності.

Аналіз показників фінансової стійкості підприємства подано в табл.2.16.

Таблиця 2.16 – Аналіз показників фінансової стійкості ПАТ «МОТОР СІЧ» за період 2016-2018 роки.

№ n/n	Назва показника	Формула для розрахунку	2016	2017	2018	Нормати в динамік и	Фактична динаміка	
							2017 до 2016	2018 до 2017
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	Коефіцієнт концентрації власного капіталу	Власний капітал / Активи	0,65	0,66	0,67	↑	↑	↑
2	Коефіцієнт фінансової залежності	Активи / Власний капітал	1,55	1,51	1,49	↓	↓	↓
3	Коефіцієнт маневреності власних коштів	(Власний капітал + Довгострокові кредити + Довгострокові позики - Необоротні активи) / (Власний капітал + Довгострокові кредити + Довгострокові позики)	0,59	0,61	0,62	↑	↑	↑
4	Коефіцієнт довгостроково го залучення капіталу	(Довгострокові кредити + Довгострокові позики) / (Власний	0,02	0,02	0,02	=	=	=

		капітал + Довгострокові кредити + Довгострокові позики)						
--	--	---	--	--	--	--	--	--

Продовження таблиці 2.16

1	2	3	4	5	6	7	8	9
5	Коефіцієнт довгостроково го залучення позикових коштів	Довгострокові зобов'язання / (Довгострокові зобов'язання + Власний капітал)	0,12	0,11	0,12	↓	↓	↑
6	Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	Позикові кошти (коротко- та довгострокові) / Власний капітал	0,42	0,39	0,41	↓	↓	↑
7	Коефіцієнт заборгованості	Загальна сума заборгованості / Активи	0,27	0,26	0,27	↓	↓	↑
8	Коефіцієнт фінансової стабільності	Власний капітал / Позикові кошти (коротко- та довгострокові)	2,38	2,58	2,64	↑	↑	↑
9	Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	Власний капітал / Валюта балансу	0,65	0,66	0,70	>0,6 ↑	↑	↑
10	Коефіцієнт залежності підприємства від довгострокових зобов'язань	Довгострокові зобов'язання / Власний капітал	0,13	0,12	0,14	↓	↑	↑
11	Відношення заборгованості до капіталізації	Довгострокові зобов'язання / (Загальна сума пасивів - Короткостроко	0,10	0,09	0,11	↓	↓	↑

		ві зобов'язання)						
12	Коефіцієнт структури залученого капіталу	Довгострокові зобов'язання / (Довгострокові зобов'язання + Короткострокові зобов'язання)	0,31	0,30	0,32	↓	↓	↑

Загалом, фінансову стійкість підприємства можна вважати задовільною, оскільки стабільність економічного зростання низька, і одержаний прибуток, який залишається на підприємстві для його розвитку та створення резерву, недостатній для інтенсивного зростання майна підприємства.

Дані розрахованих показників фінансової стійкості свідчать, що фінансовий стан підприємства поки що є стійким, але на кінець 2018 року спостерігається порівнянні з 2017 роком збільшення його фінансової стійкості. Показники рентабельності теж мають позитивну динаміку змін. При зростанні валових продажів прибутковість активів, оборотного капіталу, власного капіталу, продажів та продукції збільшується.

2.3 Аналіз інноваційної діяльності підприємства

Науково-дослідна діяльність підприємства ПАТ «МОТОР СІЧ» здійснюється шляхом розробки, освоєння та провадження у виробництво нових видів авіаційних двигунів для нових типів літаків та вертольотів, наземної техніки на основі авіаційних двигунів, вдосконалення технічних характеристик існуючих авіадвигунів та розробки нових виробів товарів народного споживання [35-39].

В умовах твердих економічних і виробничо-фінансових обмежень ПАТ «МОТОР СІЧ» ретельно відбирає пріоритетні напрямки й фінансує їх із власних джерел.

У 2016 році на проведення НДКР витрачено 30,0 млн.грн. У 2017 році на проведення НДКР витрачено 17,1 млн.грн. У 2018 році на проведення НДКР витрачено 34,6 млн.грн.

Крім науково-дослідних розробок, підприємство веде постійну роботу з впровадження у виробництво нових перспективних видів авіаційних двигунів, продукції загального технічного призначення та ТНС, модернізації та ремоторизації вертолітної техніки. У 2016 році – 722,7 млн.грн.; у 2017 році – 611,0 млн.грн.; у 2018 році – 622,4 млн.грн.

У 2016 році на технічне переозброєння та реконструкцію діючого виробництва планується спрямувати 917,3 млн.грн., з яких 500,0 млн.грн. – на придбання обладнання, 200,0 млн.грн. - на модернізацію обладнання та випробувальних стендів, 165,6 млн.грн. - на реконструкцію виробництва, 51,7 млн.грн. - на технічне переозброєння філіалів (СМЗ, ВМЗ).

У 2017 році на технічне переозброєння та реконструкцію діючого виробництва планується спрямувати 904,3 млн.грн., з яких 500,0 млн.грн. – на придбання обладнання, 200,0 млн.грн. - на модернізацію обладнання та випробувальних стендів, 163,7 млн.грн. - на реконструкцію виробництва, 40,6 млн.грн. – на технічне переозброєння відокремлених підрозділів.

У 2018 році на технічне переозброєння та реконструкцію діючого виробництва планується спрямувати 987,7 млн.грн., з яких 600,0 млн.грн. – на придбання обладнання, 200,0 млн.грн. – на модернізацію обладнання та випробувальних стендів, 150,5 млн.грн. – на реконструкцію виробництва, 37,2 млн.грн. – на технічне переозброєння відокремлених підрозділів.

Визначимо деякі показники, що характеризують інноваційну активність ПАТ «МОТОР СІЧ».

По-перше, показники, що характеризують забезпеченість ПАТ «МОТОР СІЧ» відповідними кадрами, які зайняті інноваційною діяльністю, — формули 2.5 - 2.7.

Показник інженерно-технічного і наукового забезпечення ($I_{ітз}$) — характеризує потенційну здатність персоналу підприємства до розв'язання інженерно-технічних і науково-прикладних завдань:

$$I_{ітз} = K_{ітп} / K_{заг}, \quad (2.5)$$

де $K_{ітп}$ - кількість інженерно-технічних і наукових працівників, осіб;
 $K_{заг}$ - загальна кількість працівників, осіб.

Показник освітнього рівня ($I_{осв}$) характеризує освітній рівень персоналу:

$$I_{осв} = K_{вс} / K_{заг}, \quad (2.6)$$

де $K_{вс}$ - кількість осіб з вищою або середньою спеціальною освітою, що відповідає профілю діяльності підприємства.

Показник забезпеченості кадрами найвищої кваліфікації ($I_{нвк}$) характеризує освітній рівень персоналу:

$$I_{нвк} = K_{нс} / K_{заг}, \quad (2.7)$$

В умовах твердої конкуренції на світовому авіаційному ринку для стабільного й успішного розвитку підприємства існує гостра необхідність у постійному моніторингу тенденцій на споживчих і сировинних ринках і постійному поданні на ринок нової номенклатури товарів.

Фінансово-економічна діяльність підприємства спрямована на забезпечення фінансової стійкості, стабільного надходження фінансових ресурсів та їх ефективного використання, досягнення раціонального співвідношення власних і позикових коштів.

Підвищення прибутковості підприємства відбувається шляхом збільшення обсягів продажу та зниження витрат. В свою чергу для збільшення обсягу продажу вживаються заходи щодо: стимулювання попиту

на продукцію підприємства; інформування потенційних покупців продукції, після продажне обслуговування, надання вичерпної технічної інформації, до і після продажні консультації щодо технічних характеристик продукції та її експлуатації; розширення збутової мережі; вихід на нові ринки; комплексні маркетингові дослідження потенційних ринків збуту; випуск нових конкурентноспроможних видів продукції; ін.

Технічний прогрес вимагає постійного оновлення асортименту продукції, що збільшує обсяги продажу, але одночасно вимагає додаткових витрат на закупівлю устаткування, ноу-хау; фінансування подібних витрат.

Однією з найголовніших завдань підприємства є модернізація виробництва. У звітному періоді залучення кредитних коштів було направлено на придбання нового високопродуктивного обладнання, яке дозволить збільшити виробничі потужності, удосконалити технологічні процеси й істотно підвищити ефективність виробництва.

Для зменшення витрат виробництва постійно вживаються заходи, у тому числі: пошук постачальників, що пропонують вигідніші умови – на сьогоднішній день умови ринку забезпечують можливість широкого вибору як вітчизняних так і закордонних постачальників сировини та матеріалів; зменшення постійних та змінних витрат за рахунок економії; зменшення постійних витрат шляхом скорочення надДля підвищення конкурентоспроможності продукції наземного застосування ПАТ «МОТОР СІЧ» працює над розширенням діапазону потужностей газотурбінних приводів і електростанцій, підвищенням ефективності газотурбінних електростанцій (поставка в складі когенераційних установок, підвищення ККД, поліпшення екологічних характеристик і ресурсних показників і т.д).

Перспективними напрямками розвитку 2018 року є [35]:

- Двигун МС-14: подальше збільшення ресурсних показників двигуна.
- Двигун МС-500В: проведення сертифікаційних робіт по двигуну МС-500В-02/03; виконання робіт з подальшого збільшення ресурсних показників двигуна.

- Двигун ТВ3-117ВМА-СБМ1В та його модифікації: проведення літальних випробувань ТВ3-117ВМА-СБМ1В -02К в складі вертольотів Ка-32; виконання робіт по створенню модифікації двигуна ТВ3-117ВМАСБМ1В 1 серії з новою електронною системою автоматичного керування та контролю; проведення літально-конструкторських випробувань двигуна ТВ3-117ВМА-СБМ1В з електронним регулятором ЕР2500 серії 01 та ЕРД- 3ВМП в складі вертольота.

- Двигун ТВ3-117ВМА-СБМ1В 5 серії: випробування газогенератора для проведення ВКР; стендові, доводочні та спеціальні випробування; розробка конструкторської документації повно розмірного двигуна; виготовлення дослідного зразка повно розмірного двигуна.

- Двигун МС-700: розробка та випуск конструкторської документації на газогенератор; виготовлення випробувальних зразків газогенераторів.

- Д-436-148ФМ: виготовлення двигунів Д-436-148 (для літних та сертифікованих випробувань); виготовлення комплектів відмінної матчастини та комплектів ГВТ для проведення сертифікаційних випробувань двигуна.

- Роботи з наземної техніки: виготовлення та відправка в піднадзорну експлуатацію двох дослідних ГТП ГТЕ-МС-2,5 з номінальною потужністю 3МВт замість 2,5 МВт; роботи по випробуванню та відладці двигуна та електростанції МС-10000Е та ГТП в її складі; виконання проектнорозрахункових робіт з виробництва енергокомплексу ЕГ300МС; виготовлення ВТЕ-2,5МС та проведення дослідних випробувань в складі демонстраційного стенду.

- Роботи з вертолітної тематики: завершення сертифікація вертольота Мі-2МСБ; проведення робіт із освоєння виробництва лопастей несучого та рульового гвинтів вертольотів з композиційних матеріалів; проведення статичних та динамічних спеціальних випробувань головного вертольотного редуктора ВР-442П та хвостової трансмісії; проведення випробувань головних вертольотних редукторів ВР-442П; виготовлення дослідного зразка та

підготовка до проведення стендових випробовувань головного редуктора ВР-17МС.

- Роботи з розвитку виробничої бази: впровадження прогресивних технологій з метою економії матеріалів, підвищення коефіцієнта використання матеріалу, зниження трудомісткості виробів; будівництво вертодрому та аеродрому авіації загального призначення ПАТ «МОТОР СІЧ»; реконструкція виробничих приміщень для монтажу вакуумної індукційної установки, монтаж ливарного та термічного обладнання; реконструкція випробувальних стендів; оновлення та модернізація верстатного парку обладнання.

Стратегічна концепція розвитку ПАТ «МОТОР СІЧ» враховує швидко мінливі умови ведення бізнесу, притаманні ринковій економіці, і забезпечує стабільний розвиток підприємства на тривалий період часу в умовах жорсткої конкурентної боротьби.

Отже, основними складовими чинної стратегії підприємства є:

- удосконалення авіаційних двигунів, що випускаються, і розробка нових двигунів, призначених як для установки на нових літальних апаратах, так і для ремоторизації вже експлуатуються з метою поліпшення їх льотних характеристик і експлуатаційних якостей;

- розробка і реалізація вертолітних проектів: розробка і виробництво вертольотів, капітальний ремонт та модернізація вертольотів, ремоторизацією вертольотів Мі-8Т, Мі-8МТВ (Мі-17), Мі-24 та Мі-2 новими двигунами ТВЗ-117ВМА-СБМ1В різних серій і АІ-450М, освоєння ремонту вертолітних агрегатів для різних типів вертольотів, запуск власного виробництва лопатей несучого і рульового гвинта для вертольотів;

- модернізація випускаються газотурбінних приводів і електростанцій, розробка нових видів наземної техніки розширеного діапазону потужностей;

- розвиток комплексної системи підтримки замовників і експлуатантів;

- розробка і реалізація маркетингових програм з метою розширення ринків збуту і збільшення обсягів продажів.

На підприємстві розроблено наступні бізнес-плани інвестиційних проектів:

- «Модернізація силової установки літака Ан-26 шляхом заміни застарілих двигунів на двигуни ТВЗ-117ВМА-СБМ1»;
- «Модернізація силової установки вертольота Мі-8Т шляхом заміни застарілих двигунів на двигуни ТВЗ-117ВМА-СБМ1У серії 4Е»;
- «Розробка, підготовка виробництва та виготовлення двигунів АИ-450М для модернізації силової установки вертольота Мі-2»;
- «Освоєння та підготовка серійного виробництва турбореактивного двоконтурного двигуна (ТРДД) АИ-28 для перспективних модифікацій літаків».

Від вірно вибудованої інвестиційної політики підприємства залежить його майбутнє - без інвестицій немає інновацій. Підприємство постійно бере участь у тендерах і конкурсах з метою одержання бюджетного фінансування інвестиційних та інноваційних проектів.

Отже, дана робота спрямована на створення сприятливих умов для залучення інвестицій, відновлення і модернізації основних фондів, впровадження сучасних технологій, створення нових робочих місць, зміцнення фінансових і виробничих ресурсів підприємства, розширення масштабів виробництва новітньої конкурентоздатної авіаційної техніки, для задоволення потреб економіки і оборони України, активного просування продукції підприємства на зовнішній ринок, залишкових виробничих потужностей на окремих ділянках виробництва; ін.

Висновки до розділу 2

ПАТ «МОТОР СІЧ» спеціалізується на розробці та виробництві газотурбінних двигунів для військової й цивільної авіації, промислових приводів і енергогенеруючих установок, споживчих товарів.

Безперервне та ефективне функціонування підприємства забезпечується завдяки чітко спланованій організаційній структурі.

У 2016-2018 рр. обсяг реалізованої продукції постійно зростає, у т.ч. зростали обсяги реалізації авіатехніки. Динаміка основних показників діяльності підприємства, свідчить, про те, що ПАТ «МОТОР СІЧ», незважаючи на існуючі на даний момент труднощі, займає досить сильну та стабільну позицію на ринку і має добрі шанси для подальшого розвитку.

Науково-дослідна діяльність підприємства ПАТ «МОТОР СІЧ» здійснюється шляхом розробки, освоєння та провадження у виробництво нових видів авіаційних двигунів для нових типів літаків та вертольотів, наземної техніки на основі авіаційних двигунів, вдосконалення технічних характеристик існуючих авіадвигунів та розробки нових виробів товарів народного споживання. В сучасних економічних умовах і виробничо-фінансових обмежень підприємство ретельно відбирає пріоритетні напрямки й фінансує їх переважно із власних джерел.

Виготовлення авіаційних двигунів, які здатні конкурувати із продукцією провідних світових фірм, вимагає постійного вдосконалювання технологій виробництва з використанням найсучасніших досягнень науки й техніки. У цьому напрямку на ПАТ «МОТОР СІЧ» проводяться наступні заходи: підприємство впроваджує нові технологічні процеси, прогресивні заготівлі, на підприємстві ведеться цілеспрямована робота із впровадження у виробництво інтегрованих комп'ютерних технологій, закуплено нове імпортне технологічне устаткування, а також комплектуючої й запасні частини до нього.

Отже, підприємство постійно вдосконалює технології виробництва з використанням найсучасніших досягнень науки й техніки.

На основі загальної характеристики діяльності промислового підприємства машинобудівної галузі ПАТ «МОТОР СІЧ» та проведеного комплексного аналізу його фінансово-економічного стану з використанням горизонтального, вертикального, порівняльного аналізу та визначення

динаміки змін основних показників фінансово-економічного стану було встановлено, що за останні три роки фінансово-економічний стан ПАТ «МОТОР СІЧ» характеризується як задовільний.

Для того щоб зміцнити рівень фінансової стійкості треба:

- усунути ризики щодо платоспроможності підприємства, шляхом збільшення величини грошових активів, які забезпечують покриття поточних зобов'язань; зменшення суми поточних зовнішніх та внутрішніх фінансових зобов'язань підприємств;

- змінити фінансову стратегію з метою прискорення економічного зростання;

- знизити обсяги споживання інвестиційних ресурсів підприємства у поточному періоді.

Для збільшення показників рентабельності, підприємству необхідно:

- постійно нарощувати обсяги виробництва та реалізації продукції;

- здійснювати заходи щодо підвищення продуктивності праці своїх працівників, зменшувати витрати на виробництво (реалізацію) продукції, тобто знижувати її собівартість;

- з максимальною віддачею використовувати потенціал, що є в розпорядженні підприємств, в тому числі і фінансові ресурси;

- грамотно будувати договірні відносини з постачальниками, посередниками та покупцями.

3 ШЛЯХИ ТА НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

3.1 Удосконалення фінансування інноваційної діяльності підприємства

Управління інноваційною діяльністю має на меті створення механізму, який дозволяє комплексно впливати на інноваційну активність підприємства, раціонально використовувати наявний науково-технічний потенціал підприємства, бюджетні та власні кошти, при цьому отримувати корисний результат у найкоротші строки.

Організація інноваційної діяльності передбачає упорядкування у просторі та синхронізацію у часі запровадження заходів і виконання робіт зі створення та освоєння виробництва нової або вдосконалення наявної продукції, техніки, технології.

Процес організації інноваційної діяльності на промисловому підприємстві стосується споживачів, інвесторів, державних і місцевих органів влади, наукових та науково-технічних організацій, постачальників, працівників підприємства, та забезпечує вирішення основних завдань підприємства.

У загальному вигляді інноваційну діяльність промислового підприємства умовно можна поділити на наступні етапи.

Перший – це розробка інновації та відповідної реалізації результату фундаментальних та прикладних досліджень, проектно-конструкторських робіт, організаційно-технологічної підготовки й освоєння виробництва.

Другий – впровадження новації у виробничо-господарську діяльність підприємства для отримання від її використання результатів інноваційної діяльності (т.т. перетворення новації в інновацію).

Отже, комплексна організація підготовки до випуску нової продукції має включати:

- використання проектної форми організації інноваційної діяльності у підрозділах підприємства;
- планування процесів реалізації інноваційних проектів за допомогою сучасних інформаційних систем;
- створення системи взаємозв'язків між функціональними підрозділами підприємства для підвищення ефективності виробництва нової продукції та її реалізації;
- використання підприємством інновацій, з одного боку, як основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства, з іншого – задоволення потреб споживачів;
- взаємоузгоджений розвиток усіх функціональних стратегій діяльності підприємства;
- організацію науково-дослідної та технічної підготовки виробництва продукції згідно з очікуваним попитом і обраним сегментом споживачів.

Отже, цикл організації підготовки розпочинається від задуму товару. Проте значна частина ідей не реалізується у виробі. Основною причиною цього є брак ресурсного забезпечення, передусім коштів.

За оцінками фахівців, тільки кожен десятий чи двадцятий виріб-новинка, який реалізований в товарі, має ринковий успіх.

Для підвищення рівня ймовірності прийняття ринком нового товару необхідно проводити маркетингові дослідження, які можуть дати попередні дані про ставлення потенційних покупців до товару-новинки, про необхідну кількість спожитих одиниць цього товару ринком у певному регіоні та за певний проміжок часу.

Оперативне управління інноваційною діяльністю полягає у складанні календарних планів-графіків виконання робіт і контролюванні їх виконання; вивченні економічних, організаційно-управлінських, соціально-психологічних факторів, що впливають на здатність фірми здійснювати

інноваційну діяльність; розробленні ефективних форм організації інноваційної діяльності.

Підвищення ефективності фінансування інноваційної діяльності багато в чому залежить від цілеспрямованої і планомірної роботи з пошуку і реалізації резервів інноваційної діяльності, що є на машинобудівному підприємстві.

Фінансовим результатом господарської діяльності будь-якого підприємства виступає його прибутковість, яка характеризується абсолютними (сума прибутку) та відносними (рівень рентабельності) показниками. [2, с. 92]. У сучасній економічній теорії існує безліч різних точок зору щодо економічної сутності прибутку.

Прибуток оцінює ступень досягнення кінцевої мети діяльності підприємства, на який впливають об'єктивні процеси, що відбуваються в суспільстві, у сфері виробництва й розподілу валового внутрішнього продукту. Прибуток відбиває її результати і зазнає впливу багатьох чинників (зовнішніх та внутрішніх).

До зовнішніх (незалежних від діяльності підприємств) чинників належать:

- природні умови;
- транспортні умови;
- соціально-економічні умови;
- рівень розвитку зовнішньоекономічних зв'язків;
- ціни на виробничі ресурси тощо.

До внутрішніх чинників зміни прибутку належать:

– основні фактори (обсяг реалізації, собівартість, ціна продукції, структура продукції і витрат тощо);

– непрямі фактори, пов'язані з порушенням господарської дисципліни (порушення умов праці і вимог до якості продукції, які ведуть до штрафів і економічних санкцій).

Окрім того, на прибуток впливають специфічні фактори:

– леверидж, незначна зміна якого може призвести до суттєвих наслідків. Він може розглядатися як потенційна можливість впливати на прибуток шляхом відповідних змін певних важелів;

– облікова політика підприємства, що включає використання методу прискореної амортизації для прискореного оновлення основних фондів, використання різних методів оцінки виробничих запасів [3, с. 122–123].

Прибуток як підсумковий показник відображається через виконання таких важливих якісних показників, як ефективне використання виробничих фондів, підвищення продуктивності праці, зниження собівартості та підвищення якості продукції. Прибуток є основним джерелом розширення виробничих фондів (основних та оборотних), дієвим фактором, який стимулює шляхом створення та використання фондів економічного розвитку до досягнення найвищих показників виробництва.

Проте для оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства абсолютної суми прибутку недостатньо. Необхідно прибутковість підприємства розглядати не просто як статистичний, розрахунковий параметр, а як якісний вартісний показник, складний соціально-економічний критерій. Отже, доцільно аналізувати прибутковість (рентабельність) підприємства шляхом розрахунку рентабельності активів, власного капіталу підприємства та його продукції.

Рентабельність – це відносний показник інтенсивності виробництва, який характеризує рівень окупності (прибутковості) відповідних складників процесу виробництва або сукупних витрат підприємства [4; 5]. На відміну від прибутку він характеризує ефективність фінансової діяльності будь-якого конкретного економічного суб'єкта щодо всіх інших.

Для підприємств машинобудівної галузі показник прибутковості виконує низку функцій, з яких найбільш актуальними є:

- оцінка ефективності використання ресурсів та узагальнена оцінка роботи підприємства у цілому;
- відображення приросту вартості всього капіталу;
- стимулювання працівників до ефективної праці;
- регулювання темпів розширеного відтворення основних засобів [2, с. 100].

Залежно від сфери діяльності підприємства, галузі господарства, форми власності, розвиненості ринкових відносин існують певні особливості у формуванні прибутку підприємств.

При цьому аналіз ефективності діяльності підприємства включає такі етапи: надається оцінка динаміки прибутку в цілому та в розрізі окремих видів діяльності (операційної, інвестиційної, фінансової); виконується факторний аналіз прибутку за видами діяльності: факторний аналіз прибутку від операційної діяльності, у тому числі факторний аналіз валового прибутку; факторний аналіз прибутку від реалізації продукції (робіт, послуг); надається оцінка внутрішніх і зовнішніх резервів.

Для досконалого вивчення загальної суми прибутку на підприємстві застосовується модель економічного аналізу, що ґрунтується на даних фінансової звітності форми № 2 «Консолідований звіт про фінансові результати» за період, що аналізується.

Узагальнюючу характеристику показників прибутку за 2017–2018 рр. подано в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 Аналіз динаміки показників фінансових результатів діяльності ПАТ «Мотор Січ» за 2017–2018 рр., тис. грн.

Статті	Роки		Відхилення (+,-)	
	2017	2018	у сумі	у %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції	15024451	12239687	-2784764	-18,55
Собівартість реалізованої продукції	6669907	7291413	621506	9,32

Продовження таблиці 3.1.

1	2	3	4	5
Валовий: прибуток	8354544	4948274	-3406270	-40,77
Інші операційні доходи	1006204	1008736	2532	0,25
Адміністративні витрати	1247392	1482211	234819	18,82
Витрати на збут	945853	768210	-177643	-18,78
Інші операційні витрати	1745664	1972444	226780	12,99
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	5421839	1734145	-3687694	-68,02
Дохід від участі в капіталі	3824	17812	13988	365,79
Інші фінансові доходи	7713	103813	96100	1245,95
Інші доходи	45896	330356	284460	619,79
Фінансові витрати	232205	271862	39657	17,08
Інші витрати	1306762	54479	-1252283	-31,79
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	3939167	1856808	-2082359	-5,64
Витрати (дохід) з податку на прибуток	1082879	604615	-478264	-44,17
Чистий фінансовий результат: прибуток	2856288	1252193	-1604095	-56,16

Чистий прибуток у 2018 р. становив 1 252 193 тис. грн., що на 1 604 095 тис. грн. менше, ніж у попередньому році (у 2,3 рази). Валовий прибуток у 2018 р. становив 4 948 274 тис. грн. і порівняно з 2017 р. він зменшився на 3 406 270 тис. грн., або на 41%. Це свідчить про зменшення у 2018 р. обсягу продажів.

Головним джерелом формування валового прибутку є основна діяльність підприємства, для здійснення якої воно створене. Саме показники основної діяльності підприємства використовуються для оцінки виконання програми виробництва і розрахунку завантаження виробничих потужностей.

Важливішою метою аналізу валового прибутку є виявлення резервів його збільшення, що здійснюється за допомогою факторного аналізу [3, с. 124].

Вплив чинників на зміну валового прибутку досліджуваного підприємства наведено в таблиці 3. 2.

Таблиця 3.2 Факторний аналіз зміни прибутку (збитків) ПАТ «Мотор Січ» від операційної діяльності в 2017–2018 рр., тис. грн.

№ з/п	Показники	Джерело інформації, розрахунок (форма, код рядка)	Значення показника
1	2	3	4
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції			
1.	за попередній період	ф. 2, ряд. 2000, гр. 4	15024451
2.	за звітний період	ф. 2, ряд. 2000, гр.3	12239687
3.	коефіцієнт зміни обсягу реалізованої продукції	ряд. 2 : ряд. 1 табл.	0,81465
Собівартість реалізованої продукції			
4.	за попередній період	ф. 2, ряд. 2050, гр. 4	6669907
5.	за звітний період	ф. 2, ряд. 2050, гр.3	7291413
6.	коефіцієнт зміни собівартості реалізованої продукції	ряд. 5 : ряд. 4 табл.	1,09318
Валовий прибуток (збиток)			
7.	за попередній період	ряд. 1 - ряд. 4 табл.	8890932
8.	за звітний період	ряд. 2 - ряд. 5 табл.	6328964
9.	зміна суми валового прибутку у звітному періоді до попереднього періоду	ряд. 8 - ряд. 7 табл.	-2561968
Зміна валового прибутку (збитку) за рахунок факторів:			
10.	зміни обсягу реалізованої продукції	ряд. 7 × (ряд. 6 – 1) табл.	828457,04
11.	зміни структури продукції	ряд. 7 × (ряд. 3 - ряд. 6) табл.	-2476391,29
12.	зміни рівня витрат на 1 грн. реалізованої продукції	ряд. 2 × [(ряд. 5 : ряд. 2) - (ряд. 4 : ряд. 1)] табл.	1857765,28
13.	загального впливу факторів (при розрахунку дані рядка 12 беруться з протилежним знаком)	ряд. 10 + ряд. 11 + ряд. 12 табл.	209831,03
Адміністративні витрати			

14.	за попередній період	ф. 2, ряд. 2130, гр. 4	1247392
15.	за звітний період	ф. 2, ряд. 2130, гр. 3	1482211
16.	зміна суми адміністративних витрат у звітному періоді до попереднього періоду	ряд. 15 - ряд. 14 табл.	234819
Витрати на збут			

Продовження таблиці 3.2.

1	2	3	4
17.	за попередній період	ф. 2, ряд. 2150 , гр. 4	945853
18.	за звітний період	ф. 2, ряд. 2150, гр. 3	768210
19.	зміна суми витрат на збут у звітному періоді до попереднього періоду	ряд. 18 - ряд. 17 табл.	-177643
Інші операційні доходи			
20.	за попередній період	ф. 2, ряд. 2120, гр. 4	1006204
21.	за звітний період	ф. 2, ряд. 2120, гр. 3	1008736
22.	зміна суми інших операційних доходів у звітному періоді до попереднього періоду	ряд. 21 - ряд. 20 табл.	2532
Інші операційні витрати			
23.	за попередній період	ф. 2, ряд.2180 , гр. 4	1745664
24.	за звітний період	ф. 2, ряд. 2180, гр. 3	1972444
25.	зміна суми інших операційних витрат у звітному періоді до попереднього періоду	ряд. 24 - ряд. 23 табл.	226780

На відхилення суми валового прибутку (таблиця 3.2, ряд. 9) впливає низка факторів, основними з яких є:

– зміна обсягу реалізованої продукції (робіт, послуг). Збільшення обсягу реалізації рентабельної продукції призводить до збільшення валового прибутку і поліпшення фінансового стану підприємства, і навпаки;

– зміна структури реалізованої продукції. Збільшення частки рентабельніших видів продукції в загальному обсязі реалізації призводить до збільшення суми валового прибутку, але збільшення питомої ваги низькорентабельної продукції впливає на зменшення валового прибутку;

– зміна рівня витрат на 1 грн. реалізованої продукції. Зниження витрат на 1 грн. реалізованої продукції призводить до зростання валового прибутку, і навпаки, їх зростання призводить до зниження валового прибутку.

Така залежність існує відносно витрат на збут і адміністративних витрат. У 2018 р. підприємство отримало прибуток від операційної діяльності у сумі 1 734 145 тис. грн., що на 368 769 тис. грн. менше, ніж у 2017 р. Це сталося за рахунок того, що валовий прибуток у звітному році у цілому знизився на 2 561 968 тис. грн. Таке явище пов'язано зі зменшенням обсягу реалізації продукції у 2018 р. Порівняно з 2017 р., що призвело до зниження валового прибутку. Зміна витрат на 1 грн. реалізованої продукції зменшила валовий прибуток на 1857765 тис. грн., зміна структури реалізованої продукції також негативно вплинула на валовий прибуток (зменшення на 2 476 391 тис. грн.). Зростання у 2018 р. адміністративних витрат на 234 819 тис. грн., а також зменшення витрат на збут на 177 643 тис. грн. зменшили прибуток від операційної діяльності. Збільшилися операційні доходи (на 2 532 тис. грн.), що позитивно вплинуло на фінансові результати від операційної діяльності. За цей час зменшилися витрати від операційної діяльності на 226 780 тис. грн., що є позитивним, але суттєво не вплинуло на фінансові результати від операційної діяльності.

Для керівництва підприємства важливим є проведення аналізу валового прибутку, що дасть змогу вирішити низку питань, пов'язаних зі збільшенням прибутку підприємства. Основним показником, що характеризує валовий прибуток, є коефіцієнт валового прибутку, який визначає рівень, до якого підприємства можуть збільшити прибуток, знижуючи накладні витрати. Він розраховується відношенням валового прибутку до чистого доходу (виручки) від реалізації.

Ефективність формування та використання прибутку характеризує коефіцієнт операційного прибутку, який розраховується відношенням операційного прибутку до чистого доходу (виручки) від реалізації. Він надає можливість визначити прибуток після вирахування собівартості реалізованих

товарів та операційних витрат, який припадає на 1 грн. чистого доходу. Цей коефіцієнт показує, чи успішно працювали менеджери підприємства для підвищення доходів від усіх операцій.

Дослідження чистого прибутку передбачає розрахунок коефіцієнта чистого прибутку, який характеризує ефективність управління підприємства своїми ресурсами. Зростання цього коефіцієнту свідчить про інвестиційну привабливість підприємства, яке аналізується. Розрахунок цих коефіцієнтів дає змогу охарактеризувати ефективність управління ресурсами підприємства (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 Аналіз ефективності використання прибутку ПАТ «Мотор Січ» за 2017–2018 рр. (коефіцієнти валового, операційного, чистого прибутку)

з/п	Показники	Джерело інформації	Роки		Відхилення (+, -)
			2017 р.	2018 р.	
1.	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції), тис. грн.	ф. 2, ряд. 2000	15024451	12239687	-2784764
2.	Валовий прибуток, тис. грн.	ф. 2, ряд. 2090	8354544	4948274	-3406270
3.	Коефіцієнт валового прибутку	ф. 2, ряд. 2090 : ф. 2, ряд. 2000	0,56	0,40	-0,16
4.	Операційний прибуток, тис. грн.	ф. 2, ряд. 2190	5421839	1734145	-3687694
5.	Коефіцієнт операційного прибутку	ф. 2, ряд. 2190 : ф. 2, ряд. 2000	0,36	0,14	-0,22
6.	Чистий прибуток, тис. грн.	ф. 2, ряд. 2350	2856288	1252193	-1365207
7.	Коефіцієнт чистого прибутку	ф. 2, ряд. 2350 : ф. 2, ряд. 2000	0,19	0,10	-0,09

За даними таблиці 3.3. слід можна зробити висновок, що підприємство в 2018 р. недостатньо ефективно розпоряджалося своїми ресурсами порівняно з попереднім роком, оскільки спостерігається зниження коефіцієнтів операційного та чистого прибутку. Коефіцієнт валового прибутку показує, до якого рівня підприємство може збільшити валовий прибуток, знижуючи накладні витрати.

Таким чином, проведені дослідження свідчать про фінансові проблеми в діяльності ПАТ «Мотор Січ».

Нагальними постають проблема подолання негативних тенденцій та розроблення реальних заходів щодо підвищення рівня прибутковості підприємства в сучасних умовах.

Для підвищення рівня прибутковості на підприємстві доцільно проводити заходи в такій послідовності:

- організаційні (вдосконалення виробничої та організаційної структур управління, диверсифікація, реструктуризація виробництва тощо);
- технічні (оновлення техніко-технологічної бази, переозброєння виробництва, вдосконалення виробів, що виробляються);
- економічні важелі та стимули (вдосконалення тарифної системи, форми і системи оплати праці, прискорення обігу оборотних коштів тощо).

Якщо почати проводити зміни не в такому порядку, то позитивні зрушення в ефективності діяльності будуть малопомітними або відсутніми взагалі [6].

Шляхом поліпшення діяльності машинобудівного підприємства можна визначити процес прогнозування та планування прибутку з урахуванням змін ринкового середовища, розроблення гнучкої фінансової політики і заходів щодо підвищення ефективності діяльності підприємства.

Одним із чинників зростання прибутку є зниження собівартості продукції. Значний вплив на збільшення прибутку має оновлення основних засобів. Технічне переозброєння виробництва оптимізує економічні показники діяльності підприємства.

Однак інноваційні заходи здебільшого призводять до підвищення собівартості продукції. На думку багатьох науковців, для підвищення показника прибутковості необхідно: зменшити транспортні витрати; налагодити систему збуту; підвищити продуктивність праці; підвищити конкурентоспроможності власної продукції за рахунок зменшення частки пасивних фондів у загальній вартості основних фондів та зменшення адміністративно-управлінських витрат тощо [7, с. 125].

Незважаючи на всі складнощі, з якими сьогодні стикаються машинобудівні підприємства, існує нагальна необхідність щодо вдосконалення виробництва та підвищення конкурентоспроможності власної продукції. Це сприятиме зростанню прибутку та рентабельності підприємств машинобудівної галузі. Для того щоб підприємства стабільно працювали та отримували прибуток, можна запропонувати такі основні чинники його збільшення: нарощення обсягів виробництва і реалізації продукції; зменшення витрат на виробництво продукції; вдосконалення процесу ціноутворення; налагодження системи збуту. Отже, саме такі заходи сприятимуть зростанню прибутку як основного джерела матеріального заохочення працівників підприємств, власників акцій, підприємців і менеджерів.

3.2 Формування фінансового потенціалу інноваційного розвитку підприємства

У сучасних умовах господарювання від належного рівня інноваційного потенціалу залежить успішна інноваційна діяльність підприємства. Чітка стабільність та ефективність інноваційної діяльності підприємства значною мірою залежить від його інноваційної активності, тобто постійного оновлення новацій, ідей, виробництва та просування на ринок ефективної у виробництві і споживанні інноваційної продукції.

Під інноваційним потенціалом необхідно розуміти систему взаємопов'язаних чинників і ресурсів, які відповідають умові забезпечення постійної інноваційної діяльності підприємства у сфері пошуку, розроблення та впровадження інноваційних продуктів. Така система орієнтується на рівень розвитку інноваційної активності підприємства і визначає його можливості (матеріальні, інтелектуальні, інформаційні, економічні тощо) щодо реалізації інноваційної діяльності. При цьому необхідно використовувати та розвивати нові сфери та способи реалізації наявних і перспективних внутрішніх та ринкових можливостей.

Враховуючи важливість розвитку інноваційного потенціалу, постає необхідність розгляду питань щодо формування та управління його розвитком.

Поняття потенціалу посідає важливе місце з-поміж багатьох категорій економічної науки. Постійний розвиток інноваційного потенціалу є єдиним шляхом забезпечення стабільного економічного зростання в умовах швидкої зміни зовнішнього ринкового середовища. Визначення поняття потенціалу зумовлює підхід до його формування, оцінки й управління. У вітчизняній економічній літературі термін «потенціал» у широкому розумінні трактують як можливості, наявні сили, запаси, засоби, які можуть бути використані як значний рівень потужності [8].

Інноваційна діяльність підприємства має шанси на успіх лише за наявності й узгодженої взаємодії ринкового потенціалу та інноваційного потенціалу як можливості втілення підприємством досягнень науки і техніки у конкретні товари, які можуть задовольнити потреби ринку і споживачів [8]. В останні роки у вітчизняній і світовій науці наводилися принципово нові підходи до дослідження питань формування і розвитку інноваційного потенціалу підприємств.

Існують різні визначення потенціалу підприємства, але більшість авторів сходяться на думці, що це складна, динамічна система, яка формується із багатьох компонентів. Потенціал має певні закономірності розвитку, від

уміння використання яких залежить ефективність реалізації мети діяльності підприємства. На сучасному етапі розвиток управління підприємством залежить від розвитку управління його конкурентоспроможним потенціалом. Підприємство може розвивати інноваційну діяльність за умови достатнього інноваційного потенціалу, який необхідний для реалізації ринкових можливостей. Тому особливе місце в інноваційній діяльності підприємства посідає розвиток його інноваційного потенціалу.

Розглядаючи підприємство як об'єкт управління, можна стверджувати, що воно є складною, динамічною, виробничою, соціально-економічною, технічною і організаційною системою, яка відкрита для впливу зовнішнього середовища. У процесі інноваційної діяльності підприємство реалізує послідовність етапів інноваційного циклу, який включає: генерування і відбір ідей; бізнес-аналіз; розробку, створення і випробування дослідного зразка інноваційної продукції; запуск виробництва й упровадження продукції. У процесі інноваційної діяльності підприємством поєднуються різні матеріальні, нематеріальні й трудові ресурси, між якими існують певні зв'язки.

Залежно від об'єктів управління можна виділити підсистеми управління: НДДКР, виробничими процесами, матеріально-технічними ресурсами, персоналом тощо. До таких підсистем належить й управління витратами [4].

Система підприємства, яка реалізує інноваційну діяльність, складається з [7]:

- зовнішнього оточення, що має вхід – компоненти, які надходять у систему (сировина, матеріали, устаткування, документи, інформація тощо), вихід – інноваційна продукція, яка випускається підприємством як системою, зв'язки із зовнішнім середовищем та зворотний зв'язок;

- внутрішньої структури – сукупності взаємозалежних компонентів, які забезпечують процес впливу суб'єкта управління на об'єкт і досягнення цілей інноваційної діяльності системи.

Враховуючи основні характеристики потенціалу підприємства, які викладені у фаховій літературі, можна сформувати структуру потенціалу підприємства, яка визначається:

– обсягом та якістю наявних у нього ресурсів (кількістю зайнятих працівників, основними виробничими і невиробничими фондами, запасами, фінансовими і нематеріальними ресурсами, інформацією, технологією);

– можливостями керівників та інших категорій персоналу створювати певні види інноваційної продукції, тобто освітнім, кваліфікаційним та мотиваційним потенціалом;

– можливостями менеджменту оптимально використовувати наявні ресурси підприємства (професійною підготовкою, талантом, умінням створювати й оновлювати організаційні структури підприємства);

– можливостями генерувати і трансформувати інформаційні ресурси для використання їх у виробничій, комерційній та управлінській діяльності;

– інноваційними можливостями підприємства щодо оновлення техніко-технологічної бази виробництва, переходу на випуск нової продукції, використання сучасних форм і методів організації та управління господарськими процесами;

– фінансовими можливостями, тобто інвестиційною привабливістю, кредитоспроможністю, заборгованістю.

Для аналізу категорій інноваційного потенціалу його варто розділити на чотири категорії, характеристики яких подано у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4 Характеристика категорій інноваційного потенціалу

Категорія потенціалу	Характеристика категорії інноваційного потенціалу підприємства
1	2
Базовий потенціал	Забезпечує можливість реалізації інноваційної діяльності, досягнення цілей, створення економічних цінностей та одержання прибутків від діяльності. Базовий потенціал пов'язаний з конкурентними перевагами підприємства. Підтримка і розвиток базового потенціалу на рівні

	відповідності інноваційній активності дають змогу одержати стійку конкурентну перевагу на ринку
Прихований потенціал	Активи, що не мають конкретної переваги на сучасному етапі, але можуть набути ознак базових коштів (кадровий потенціал, накопичений досвід роботи тощо). Якщо прихований потенціал досягає певного рівня, він може бути реалізований у вигляді нового напрямку бізнесу, удосконалення продукції або процесів

Продовження таблиці 3.4.

1	2
Збитковий потенціал	Виявляється у споживанні ресурсів без прибутку від діяльності (за нераціональної структури можуть виникати витрати на дублювання функцій)
Пересічний потенціал	Активи, що забезпечують використання інших складових потенціалу (ефективна система збуту, система управління фінансами)

У сучасних умовах розвитку підприємств сформувалися різні точки зору щодо структури інноваційного потенціалу. При цьому деякі дослідники ототожнюють його з науково-технічним, або ж виділяють лише поодинокі елементи, які розкривають певні особливості інноваційного потенціалу.

Проведений аналіз та узагальнення відомих з наукової літератури та практики підходів до визначення структури інноваційного потенціалу підприємства з урахуванням вищевикладеного, дає можливість виділити модель структури інноваційного потенціалу підприємства, схему якої показано на рис. 3.1.

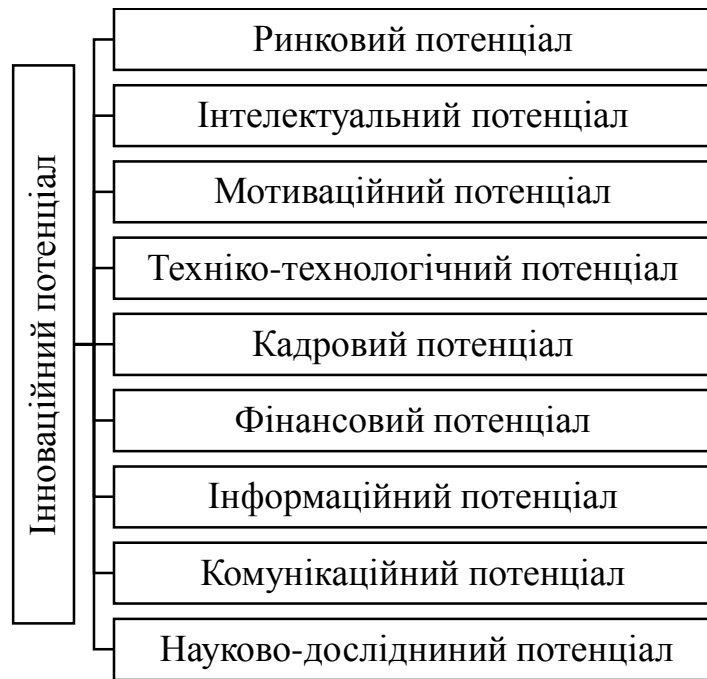

Рис.3.1 Модель структури інноваційного потенціалу підприємства

Тобто, успішне підприємство не тільки має поточні доходи, але й повинно у процесі діяльності забезпечити відповідний рівень і відповідність інноваційній активності усіх категорій інноваційного потенціалу. Оцінка достатності інноваційного потенціалу припускає виділення й аналіз кожної з його складових.

Проведемо апробацію наведеної методики на прикладі ПАТ «Мотор Січ» – одного з найбільших підприємств машинобудівної галузі України, яке впроваджує середньострокову стратегію на засадах активного інноваційно-інвестиційного розвитку. Розрахунок фінансових показників наведено в таблиці 3.5.

Таблиця 3.5 Розрахунок фінансових показників ПАТ «Мотор Січ» за 2017-2018 роки

Показник	Позначення	Формула розрахунку	2017	2018
1	2	3	4	5
Коефіцієнт фінансової незалежності	$K_{авт}$	Власний капітал і забезпечення (ряд. 380 + ряд.	0,69	0,76

		430) / Підсумок балансу (ряд. 640)		
Коефіцієнт фінансової залежності	$K_{\text{зал}}$	Поточні зобов'язання (ряд. 620) + Довгострокові зобов'язання (ряд. 480) / Баланс (ряд. 640)	0,31	0,24
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	K_{o}	Власний капітал (ряд. 380) – Необоротні активи (ряд. 080) / Оборотні активи (ряд. 260)	0,46	0,45
Коефіцієнт самофінансування	$K_{\text{сф}}$	Власний капітал (ряд. 380) / Поточні зобов'язання (ряд. 620) + Довгострокові зобов'язання (ряд. 480)	2,02	2,76
Коефіцієнт загальної ліквідності	$K_{\text{п}}$	Оборотні активи (ряд. 260) / Поточні зобов'язання (ряд. 620)	2,29	2,72
Коефіцієнт швидкої ліквідності	$K_{\text{шл}}$	Оборотні активи – запаси [(ряд. 260 – (ряд. 100 + ряд. 140))] / Поточні зобов'язання (ряд. 620)	1,93	2,18
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$K_{\text{абс}}$	Грошові кошти та їх еквіваленти (ряд. 220 + ряд. 230 + ряд. 240) / Поточні зобов'язання (ряд. 620)	0,18	0,34

Продовження таблиці 3.5

1	2	3	4	5
Рентабельність сукупних активів	$P_{\text{са}}$	Ф. № 2 ряд. 170 / Ф. № 1 ряд. 640	0,25	0,2
Рентабельність власного капіталу	$P_{\text{вк}}$	Ф. № 2 ряд. 220 / Ф. № 1 ряд. 380	0,26	0,21
Ефективність використання активів для виробництва продукції	$E_{\text{а}}$	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (Ф. № 2 ряд. 035) / Баланс (ряд. 640)	0,71	0,69

На основі порівняння розрахованих значень основних фінансових показників господарської діяльності з наведеною шкалою можна охарактеризувати рівень фінансового потенціалу підприємства, який прийнято визначати за різновидами: високий, середній і низький (таблиця 3.6).

Таблиця 3.6 Характеристика рівнів фінансового потенціалу

Рівень ФПП	Коротка характеристика
Високий	Діяльність підприємства прибуткова. Фінансове становище стабільне
Середній	Діяльність підприємства прибуткова, проте фінансова стабільність багато в чому залежить від змін як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі

Низький	Підприємство фінансово нестабільне
---------	------------------------------------

Оцінку фінансового потенціалу підприємства «Мотор Січ» проведено на підставі фінансової звітності за 2017–2018 роки. Результати розрахунків значень фінансових показників подано в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7 Результати розрахунку фінансових показників, що характеризують фінансовий потенціал ПАТ «Мотор Січ»

Найменування показника	Значення показника	
	2017	2018
1	2	3
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,69	0,76
Коефіцієнт фінансової залежності	0,31	0,24
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,46	0,45
Коефіцієнт самофінансування	2,02	2,76
Коефіцієнт загальної ліквідності	2,29	2,72
Коефіцієнт термінової ліквідності	1,93	2,18
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,18	0,34

Продовження таблиці 3.7

1	2	3
Рентабельність сукупних активів	0,25	0,2
Рентабельність власного капіталу	0,26	0,21
Ефективність використання активів для виробництва продукції	0,71	0,69

Порівняймо отримані значення основних фінансових показників господарської діяльності ПАТ «Мотор Січ» зі шкалою, що характеризує рівень фінансового потенціалу підприємства. Після розрахунку основних фінансових коефіцієнтів і визначення їхніх пирогових значень потрібно побудувати криву фінансового потенціалу підприємства на підставі цих показників за аналізований період.

Дані таблиць 3.7 свідчать, що в 2017–2018 роках фінансовий стан ПАТ «Мотор Січ» стабільний, діяльність підприємства прибуткова, різких змін у показниках не спостережено. Більше половини з 10 аналізованих показників перебуває на високому і середньому рівні.

Таким чином, ПАТ «Мотор Січ» володіє середнім фінансовим потенціалом, оскільки в підприємства є власний капітал, достатній для

виконання умов ліквідності та фінансової стійкості, є можливості для залучення капіталу, рентабельність активів перебуває на високому рівні.

Підприємство характеризується стійкою платіжною готовністю, достатньою забезпеченістю власними оборотними коштами та ефективним їх використанням із господарською доцільністю, чіткою організацією розрахунків, наявністю стійкої фінансової бази. Фінансове становище підприємства може погіршитися у випадку неефективного розміщення коштів, їх імобілізації, простроченої заборгованості перед бюджетом, постачальниками, банком, оскільки потенційна фінансова база підприємства недостатньо стійка через несприятливі тенденції у виробництві. Усе це обумовлює нагальну потребу для ПАТ «Мотор Січ» постійного моніторингу стану системи управління ФПП та підвищення її ефективності з метою забезпечення прозорості поточного й майбутнього фінансового стану. На момент проведення аналізу баланс підприємства є ліквідним, оскільки співвідношення груп активів і пасивів відповідає умовам ліквідності.

Можна зробити висновок, що ПАТ «Мотор Січ» є платоспроможним підприємством, володіє середнім фінансовим потенціалом, оскільки в підприємства є власний капітал, достатній для виконання умов ліквідності та фінансової стійкості, має можливості для залучення капіталу, рентабельності активів, перебуває на високому рівні.

Висновки до розділу 3

Висновки та перспективи наукових розробок у цьому напрямі . Найбільш поширеним є ресурсний підхід до визначення сутності фінансового потенціалу підприємства, який проте не враховує вплив управлінських рішень на його стан, що, на нашу думку, є суттєвим недоліком цього підходу. Підхід не враховує також синергійного ефекту поєднання фінансових ресурсів підприємства та підходів до управління ними.

Проведене дослідження різних підходів дозволило визначити фінансовий потенціал як інтегральний показник, що враховує обсяг фінансових ресурсів та підходів до управління ними, синергійний ефект від поєднання яких забезпечує визначений напрям розвитку підприємства без загрози для його фінансової автономії.

Необхідно постійно оновлювати інформацію про фінансовий стан підприємства, запобігати схильності підприємства до негативних впливів фінансових криз та відстежувати його потенціал розвитку. Такий підхід до оцінки фінансового потенціалу підприємства дозволить швидко реагувати на зміни в зовнішньому середовищі та коригувати діяльність підприємства особливо в умовах підтримки напряму активного інноваційно-інвестиційного розвитку. Оскільки саме інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства є високо ризиковою з точки зору фінансового стану та потребує постійного моніторингу ключових індикаторів.

Розрахувавши показники за вказаними методиками, можна зробити висновок, що ПАТ «Мотор Січ» є платоспроможним підприємством, володіє середнім фінансовим потенціалом, оскільки в підприємства є власний капітал, достатній для виконання умов ліквідності і фінансової стійкості, є можливості для залучення капіталу, рентабельність активів знаходиться на високому рівні.

Управління інноваційним розвитком підприємства повинно представляти собою комплекс заходів, що викликають різноманітні трансформації та перетворення в організаційній системі, трудових відносинах, взаємовідносинах з постачальниками та споживачами продукції.

Процедура управління інноваційною діяльністю має наступні етапи: формування цілей інноваційного розвитку; мотивацію впровадження інновацій; планування інноваційної діяльності; організацію робіт, що пов'язані зі здійсненням інновацій; управління інноваційними ризиками; впровадження інновацій; контроль за здійсненням інновацій.

Отже, вдосконалення системи управління ефективністю інноваційної діяльності промислового підприємства, а також механізмів організаційно -

фінансового забезпечення інноваційного процесу, формування і реалізація дієвої системи інноваційних структур дозволить здійснювати активну інноваційну діяльність і створювати експортно-орієнтовану конкуренто спроможну продукцію.

ВИСНОВКИ

Економіка країни сьогодні знаходиться в кризовому становищі та потребує від підприємств в першу чергу підвищення ефективності їх виробничо-господарської та фінансової діяльності. Ключовим фактором, за даних умов є прийняття ефективного управлінського рішення що спирається на результати діагностики економічного та фінансового стану за для того, щоб знайти і виділити найбільш істотні проблеми, визначити причини їх виникнення та відібрати до реалізації такі інвестиційні проекти, що дозволять покращити фінансово-економічний стан підприємства в перспективі.

На основі порівняльного аналізу основних сучасних підходів та методів до проведення діагностики фінансово-економічного стану підприємства запропоновано використовувати систему різних методів діагностики для отримання сукупності даних стосовно об'єкта діагностики, що стане підґрунтям для відповідних висновків щодо розвитку підприємства, як економічного так і соціального. При цьому, основу такої системи методів пропонується будувати на загальнонауковій методології, що передбачає системний, комплексний підходи до вирішення проблем, а також застосування таких методів, як балансовий, моделювання, економіко-математичних й соціологічних вимірів.

На основі загальної характеристики діяльності промислового підприємства машинобудівної галузі ПАТ «Мотор Січ» та проведеного комплексного аналізу його фінансово-економічного стану з використанням горизонтального, вертикального, порівняльного аналізу та визначення динаміки змін основних показників фінансово-економічного стану було встановлено, що за останні три роки фінансово-економічний стан ПАТ «Мотор Січ» характеризується як задовільний. Визначено, що для зміцнення фінансово-економічного стану підприємства необхідно усунути ризики щодо платоспроможності підприємства, шляхом збільшення величини грошових

активів, які забезпечують покриття поточних зобов'язань; зменшити суми поточних зовнішніх та внутрішніх фінансових зобов'язань підприємств; змінити фінансову стратегію з метою прискорення економічного зростання та знизити обсяги споживання інвестиційних ресурсів підприємства у поточному періоді.

Обґрунтування шляхів удосконалення системи діагностики фінансово - економічного стану промислового підприємства дозволило запропонувати підхід до удосконалення методичного підходу до діагностики, який носить комплексний характер, що опирається на теоретично обґрунтовані принципи побудови та складається з таких елементів: цільові завдання та установки; методи та прийоми вирішення завдань; інформаційні технології, базується на системі основних показників оцінки фінансово-економічного стану підприємства та забезпечує скорочення часу на аналіз, відбір та комерційне обґрунтування інвестиційних проектів і управлінських рішень щодо їх реалізації. Це дозволяє враховувати взаємозв'язок результатів діагностики фінансово-економічного стану підприємства з прийняттям управлінських рішень щодо відбору та реалізації проектів.

Економічний розвиток промислового підприємства характеризується активністю інноваційних процесів, ефективністю інноваційної діяльності, тобто результативністю перетворення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт в інноваційний продукт, тому що нова техніка та прогресивні технології, які сприяють ресурсозбереженню, зменшенню собівартості продукції підприємства та підвищенню її конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Вдосконалення системи управління ефективністю інноваційної діяльності промислового підприємства, а також механізмів організаційно - фінансового забезпечення інноваційного процесу, формування і реалізація дієвої системи інноваційних структур дозволить здійснювати активну інноваційну діяльність і створювати експортно-орієнтовану конкурентоспроможну продукцію.

Таким чином, активне впровадження інновацій та використання сучасних науково-інноваційних розробок сприяє ресурсозбереженню, ефективності виробництва, випуску конкурентоспроможної продукції, що в значній мірі вплине на соціально-економічний розвиток підприємства ПАТ «Мотор Січ».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шумпетер Й. Теория экономического развития: исследования предпринимательской прибыли, капитала, кредита и цикла конъюнктуры / Й. Шумпетер; пер. с англ. Л. И. Кравченко. – М.: Прогрес, 1982. – 455 с.
2. Высоцкий Д. Концептуальные экономико-правовые аспекты инноваций/ Д.Высоцкий // Економіка.– 2002.– № 10.– С. 118-122.
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV: поточна редакція [Електронний ресурс] / Верховна Рада України.— Електронні дані. – К., 2018. – Режим доступу: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник / Н.В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003.–504 с.
5. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями / Б. Твисс; пер. с англ. И. И. Елисеевой. – М. : Экономика, 1989. – 217 с.
6. Санто Б. Инновация как средство экономического развития / Б. Сан-то; пер. с венгер. Н. А. Русак. – М. : Прогресс, 1990. – 296 с.
7. Мэнсфилд Э. Экономика научно-технического прогресса / Э. Мэнс-филд. – М. : Прогресс, 1979. – 240 с.
8. Буковецька Ю.І. Сучасні підходи до визначенні сутності та класифікації інновацій / Ю.І. Буковецька // Економічний аналіз: збірник наукових праць / Тернопільський національний економічний університет; ред.кол.: В.А. Дерій (голов.ред.)та ін. – Тернопіль: Видавничо- поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка.» – 2014.–Том 17.– № 1.– С. 32-37.
9. Федулова Л.І. Інноваційна економіка: підручник для студ. вищ.навч.закл. / Л.І. Федулова.– К.: Либідь, 2006.– 480 с.
10. Скрипко Т.О. Інноваційний менеджмент: підручник /Т.О. Скрипко.– К.: Видавництво «Знання», 2011.– 423 с.

11. Горемыкин В.А. Экономическая стратегия предприятия: учебник/ В.А. Горемыкин.– М.: Информационно-издательский дом «Филинь», 2001.– С. 110-116.
12. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент: учебное пособие/ И.Т. Балабанов.–СПб.: Питер, 2001.– 303 с.
13. Махмудов А. Научные основы инновационной политики/ А. Махмудов.//Фондовый рынок.–1999. – №22 (16 июня).– С. 51-53.
14. Мердынский В.Г., Ильдеменов С.В. Реинжиниринг инновационного предпринимательства: учеб. пособие для вузов / Под. ред. проф. В.А. Ирикова.– М.: ЮНИТИ, 1999.– С. 5-10.
15. Основы инновационного менеджмента. Теория и практика: учебное пособие / Под. ред. П.Н. Завлина и др. – М.: ОАО —НПО —Издательство «Экономика», 2000. – 567 с.
16. Инновационный менеджмент: учебник / под. ред. С. Д. Ильенковой.–4-е изд., перераб. и доп.–М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2015.–393 с.
17. Василенко В.О., Шматько В.Г. Інноваційний менеджмент: навчальний посібник / За редакцією В.О. Василенко.–К.: ЦУЛ, Фенікс, 2003.– 440с.
18. Чухрай Н. І. Управління інноваціями : навч. посібник / Н. І. Чухрай , Л. С. Лісовська. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – 280 с.
19. Інноваційне підприємництво: креативність, комерціалізація, екосистема : навч. посіб. для ВНЗ / [Ю. Бажал та ін.] ; за ред. Ю. М. Бажала. – Київ.:Пульсари, 2015. – 278 с.
20. Погорелецкий А.И. Экономика зарубежных стран: учебное пособие/ А.И.Погорелецкий.–СПб., 2000.–С. 195-196, 237, 261, 270, 285, 295.
21. Наука, технології та інновації: статистичні матеріали [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/operativ>
22. Статут ПАТ «МОТОР СІЧ» (двадцять друга редакція). – Запоріжжя, 2017. – 44с. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.motorsich.com/>

23. Річна інформація емітента цінних паперів за 2016 рік. — Запоріжжя: ПАТ «МОТОР СІЧ», 2016. – 140 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.motorsich.com/>
24. Річна інформація емітента цінних паперів за 2017 рік. – Запоріжжя: ПАТ «МОТОР СІЧ», 2017. – 119 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.motorsich.com/> .
25. Річна інформація емітента цінних паперів за 2018 рік. — Запоріжжя: ПАТ «МОТОР СІЧ», 2018. – 157 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.motorsich.com/>
26. Маркетинг і менеджмент інноваційного розвитку: монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. С.М.Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 728с.
27. Гусев В. Концептуальні засади формування державної інноваційної політики / В.Гусев// Вісник Української Академії державного управління. – 2002. – №4. – С. 84-91.
28. Йохна М.А., Стадник В.В. Економіка і організація інноваційної діяльності: навчальний посібник/ М.А.Йохна, В.В.Стадник. – Київ.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 400 с.
29. Бузько И.Р. Стратегический потенциал и формирование приоритетов в развитии предприятий: монография / И.Р. Бузько, И.Е. Дмитренко, О.А. Сущенко. – Алчевск: ДГМИ, 2012. – 216 с.
30. Левицька І.В., Постова В.В. Системний підхід до управління інноваційною діяльністю підприємств машинобудування / І.В.Левицька, В.В. Постова // Вісник ЖДТУ. – 2016. – № 4. – С.158-169.
31. Польова Н.М., Шпильова В.О. Формування механізму управління інноваційною діяльністю машинобудівних підприємств // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №4 (94). – С.130-134.
32. Шаманська О.І. Стратегічне планування інноваційної діяльності в системі ресурсного потенціалу підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №6 (96). – С. 164-169.

33. Семенов Г.А. Діагностика фінансово-економічного стану підприємства / Г.А. Семенов, О.В. Ярошевская // Вісник економічної науки України, 2011, – № 1 (19), – С.136-141.

34. Петлівська Ю.О. Суть, важливість та методичні підходи до оцінки фінансово-економічного стану підприємства / Ю.О. Петлівська // Науковий простір сучасної Європи: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 травня 2016р.) /ФОП Рогальська І.О., 2016. – т. 1, – С. 71-73.

35. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посібн. / В.О. Подольська, О.В. Яриш. – Київ.: Вид-во ЦНЛ, 2007. – 488 с.

36. Косова Т.Д. Організація та методика економічного аналізу. Навч. посіб./ Т.Д. Косова, П.М. Сухарев, П.О. Ващенко та ін. – Київ.: Центр учбової л-ри, 2012. – 528 с.

37. Городня Т.А. Підходи до діагностики фінансово-економічного стану підприємства в сучасних умовах / Т.А. Городня, Р.В. Тезбір //Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.8. - С. 191-195.

38. Москаленко В.П. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства як основа для діагностики його банкрутства / В.П. Москаленко // Актуальні проблеми економіки : наук. економ. журнал. – 2006. – № 6. – С. 180-191.

39. Жукова Д.А. Методичне забезпечення аналізу фінансово-економічного стану машинобудівних підприємств / Д.А. Жукова //Економіка: реалії часу. - 2015. - № 3. – С. 60-69,

40. Рубан Л.О. Побудова системи діагностики фінансового стану промислового підприємства / Л.О. Рубан, Ю.С. Овчаренко // Молодий вчений. №5 (45), 2017. С.710-714.

41. Гилка У.Л. Проблеми та специфіка застосування фінансовоекономічного аналізу на підприємстві / У.Л. Гилка // Економіка промисловості. – 2009. – № 3. – с. 146 – 150.

42. Биба В.В. Діагностика та прогнозування фінансово-економічного стану підприємства//В.В. Биба, Т.В. Лоза // Економіка та держава. - 2015. - № 5. - С. 110-113.
43. Приймук О.Р. Методичні підходи щодо діагностики фінансового стану підприємства / О.Р. Приймук, Ю.І. Філюк / Збірник наукових праць ДЕТУТ. Серія «Економіка і управління», 2016. Вип. 36. – С.231-240.
44. Черниш С.С., Діагностика фінансового стану підприємства / С.С.Черниш // Інноваційна економіка. - 2010. -№3. - С.111-114.
45. Ілляшенко С.М. Інноваційний менеджмент : Підручник / С.М. Ілляшенко. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2010. – 334 с.
46. Механік О.В. Інновації, історія їх виникнення, суть та значення для підвищення конкурентоспроможності країни / О.В. Механік // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – №2. – С. 3–10.
47. Павленко І.А. Економіка та організація інноваційної діяльності : Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / І.А. Павленко, Н.П. Гончарова, Г.О. Швиданенко. – К. : КНЕУ, 2002. – 150 с.
48. Балицький Є.В. Сучасні моделі та інструменти забезпечення конкурентоспроможності у практиці зарубіжних країн / Балицький Є.В. // Стратегія розвитку України. – 2004. – Вип. 1–2. – С. 127–133.
49. Шейко І.А. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні та практика їх використання / І.А. Шейко // Управління розвитком. – Харків: Харківський національний економічний університет. – 2008. – № 19. – С. 159-161.
50. Офіційний сайт ПАТ «МОТОР СІЧ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.motorsich.com/ukr/profile/history1>

**Декларація академічної доброчесності
здобувача вищої освіти ЗНУ**

Я, Маляренко Марина Леонідівна, студентка 2 курсу, заочної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та

страхування», освітньої програми «Фінанси і кредит», адреса електронної пошти: maliarenkomaгyna02@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Удосконалення фінансового забезпечення інноваційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям *академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи*, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (студент) _____

Дата _____

Підпис _____

ПІБ (науковий керівник) _____

ДОДАТОК А

Таблиця 1 – Класифікація інновацій за певними ознаками

Класифікаційна ознака	Види інновацій
Об'єкт інновацій	товари (види, якість) сировина і матеріали засоби виробництва методи і технологія виробництва людський потенціал організація праці та виробництва менеджмент організаційні структури ринки збуту інші сфери діяльності
Джерело інновацій	науково-технічний прогрес потреби виробництва потреби ринку
Ступінь новизни	радикальні (базові, наукові) ординарні (винаходи, нові технічні рішення) вдосконалення (модернізація)
Роль у виробничому процесі	споживацькі інвестиційні
Адресат	для виробника для споживача для суспільства для регіону (локального ринку)
Ініціювання інновацій товаровиробником (підприємством)	розробка виробничих ідей перевірка ідей на ринку або в лабораторії вибір групи потенційних споживачів нагляд і аналіз ринку замовлення на новий товар
Ініціювання інновацій покупцем (бажання, сподівання)	ідея нової продукції або пропозиція її вдосконалення пошук виробника і пропозиція йому

ДОДАТОК Б

Баланс(Звіт про фінансовий стан)

31 грудня 2016 р.

Форма №1-к Код за ДКУД: 1201007			
А К Т И В	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього
I	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1 884	5 366
первісна вартість	1001	2 770	7 583
накопичена амортизація	1002	886	2 217
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	5 733 581	6 443 786
первісна вартість	1011	8 686 955	10 314 752
знос	1012	2 953 374	3 870 966
Інвестиційна нерухомість	1015	28 457	26 824
первісна вартість	1016	35 011	35 061
знос	1017	6 554	8 237
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість	1021	-	-
накопичена амортизація	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	58 603	27 082
інші фінансові інвестиції	1035	29 824	1 545
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	120 717
Гудвил при консолідації	1055	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	92 439	205 369
Усього за розділом I	1095	5 944 788	6 830 689
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	10 500 001	13 192 781
Виробничі запаси	1101	3 365 997	3 816 055
Незавершене виробництво	1102	6 563 541	8 401 944
Готова продукція	1103	552 776	958 682
Товари	1104	17 687	16 100
Поточні біологічні активи	1110	138	165
Депозити перестраховання	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	915 209	1 125 428
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	871 230	581 123
з бюджетом	1135	281 971	49 041
у тому числі з податку на прибуток	1136	3 370	47
з нарахованих доходів	1140	383	375
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інші поточна дебіторська заборгованість	1155	154 770	322 801
Поточні фінансові інвестиції	1160	635 516	559 935
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 273 420	2 352 855
Готівка	1166	804	1 672
Рахунки в банках	1167	1 149 135	2 349 829
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частина перестраховника у страхових резервах у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат резервах незароблених премій	1182 1183	- -	- -

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	40 183	110 351
Усього за розділом II	1195	14 672 821	18 294 855
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	11 539	110
Баланс	1300	20 629 148	25 125 654

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (паіовий) капітал	1400	280 529	280 529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	7 112	122 128
Додатковий капітал	1410	451 774	491 729
Емісійний дохід	1411	416 087	417 258
Накопичені курсові різниці	1412	35 562	74 358
Резервний капітал	1415	71 184	71 251
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13 397 346	15 369 225
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(177)	(2 852)
Інші резерви	1435	-	-
Неконтрольована частка	1490	(85 587)	(79 694)
Усього за розділом I	1495	14 122 181	16 252 316
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	5 446	18 476
Пенсійні зобов'язання	1505	62 118	76 913
Довгострокові кредити банків	1510	17 878	359 177
Інші довгострокові зобов'язання	1515	29 097	1 734 821
Довгострокові забезпечення	1520	72 352	71 923
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	1 056 084	914 902
Безвідійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:			
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	1 242 975	3 176 212
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	601 461	874 166
Векселі видані	1605	103	103
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	40 329	19 323
товари, роботи, послуги	1615	566 308	632 068
розрахунками з бюджетом	1620	1 299 669	186 335
у тому числі з податку на прибуток	1621	1 277 816	158 878
розрахунками зі страхування	1625	34 440	33 017
розрахунками з оплати праці	1630	89 337	93 344
за одержаними авансами	1635	2 518 833	2 752 056
за розрахунками з учасниками	1640	19 968	55 356
із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	60 369	59 284
Доходи майбутніх періодів	1665	1 168	971 486
Відстрочені комісійні доходи від перостраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	32 007	20 588
Усього за розділом III	1695	5 263 992	5 697 126
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	20 629 148	25 125 654

Керівник

Войтенко Сергій Анатолійович

Головний бухгалтер

Тиханський Анатолій Олександрович

¹ Визначається в порядку статистичного центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК В

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Рік 2016

Форма N2-к Код за ДКУД 1801008

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10 546 207	13 824 039
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-
Премії, передані у перестрахування	2012	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(4 217 243)	(4 933 107)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валювний:			
прибуток	2090	6 328 964	8 890 932
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	9 991 300	10 500 000
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1 041 515)	(997 124)
Витрати на збут	2150	(779 587)	(804 272)
Інші операційні витрати	2180	(11 027 717)	(11 802 464)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	3 471 445	5 849 130
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	9 187	14 184
Інші фінансові доходи	2220	21 501	55 118
Інші доходи	2240	255 137	339 035
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(190 164)	(100 003)
Втрати від участі в капіталі	2255	(1)	(9 486)
Інші витрати	2270	(893 075)	(1 634 929)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	2 674 030	4 513 049
збиток	2295	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	193 281	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	49 676	(11 823)
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	(5)
Інший сукупний дохід	2445	(13 375)	108 175
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	229 582	96 347
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	229 582	96 347
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	2 194 025	3 425 997
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	2 047 640	3 408 073
неконтрольованій частці	2475	(83 197)	(78 423)
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	2 188 052	3 500 473
неконтрольованій частці	2485	5 973	(74 476)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	5 224 356	5 738 689
Витрати на оплату праці	2505	1 835 971	1 793 253
Відрахування на соціальні заходи	2510	390 650	514 503
Амортизація	2515	757 681	700 643
Інші операційні витрати	2520	2 359 416	13 534 351
Разом	2550	10 568 074	22 281 439

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077990	2077990
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077990	2077990
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	945,35729	1 602,34169
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	945,35729	1 602,34169
Дивіденди на одну просту акцію	2650	30,00000	30,00000

Керівник

Войтенко Сергій Анатолійович

Головний бухгалтер

Тихонський Анатолій Олексійович

ДОДАТОК Г

Баланс(Звіт про фінансовий стан)

31 грудня 2017 р.

		Форма №1-к Код за ДКУД 1801007	
А К Т И В	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	5 366	3 695
первісна вартість	1001	7 583	8 688
накопичена амортизація	1002	2 217	4 993
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби	1010	6 444 350	7 033 627
первісна вартість	1011	10 314 832	11 414 431
знос	1012	3 870 482	4 380 804
Інвестиційна нерухомість	1015	26 824	26 744
первісна вартість	1016	35 061	36 671
знос	1017	8 237	9 927
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість	1021	-	-
накопичена амортизація	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	35 178	35 933
інші фінансові інвестиції	1035	1 545	1 546
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	120 717	115 505
Гудвіл при консолідації	1055	-	-
Відстрочені аквізційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	205 369	418 867
Усього за розділом I	1095	6 839 349	7 635 917
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	13 308 727	14 365 601
Виробничі запаси	1101	3 815 509	4 218 462
Незавершене виробництво	1102	8 507 188	8 921 359
Готова продукція	1103	969 930	1 206 139
Товари	1104	16 100	19 641
Поточні біологічні активи	1110	165	87
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 121 133	3 195 027
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	581 123	562 501
з бюджетом	1135	49 041	270 757
у тому числі з податку на прибуток	1136	47	24
з нарахованих доходів	1140	375	490
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	322 809	359 036
Поточні фінансові інвестиції	1160	559 935	9 313
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 352 855	2 756 289
Готівка	1166	1 672	1 591
Рахунки в банках	1167	2 349 829	2 752 625
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах у тому числі в: резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Продовження додатку Г

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	115 410	88 081
Усього за розділом II	1195	18 411 573	21 607 202
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	110	338
Баланс	1300	25 251 032	29 243 457

Пасив	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280 529	280 529
Внески до незареєстрованого стягненого капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	122 128	121 682
Додатковий капітал	1410	502 059	522 693
Емісійний дохід	1411	417 258	422 565
Накопичені курсові різниці	1412	84 772	99 407
Резервний капітал	1415	71 251	71 315
Нерозподлений прибуток (непокритий збиток)	1420	15 405 679	18 440 600
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(2 852)	(3 539)
Інші резерви	1435	-	-
Неконтрольована частка	1490	(63 652)	(51 847)
Усього за розділом I	1495	16 315 142	19 381 433
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	18 476	15 686
Пенсійні зобов'язання	1505	76 913	65 342
Довгострокові кредити банків	1510	359 177	369 971
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 735 357	1 891 259
Довгострокові забезпечення	1520	71 923	71 244
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	914 966	1 328 767
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань	1531	-	-
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	3 176 812	3 742 269
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	874 166	804 356
Векселі видачі	1605	103	103
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	19 323	57 665
товари, роботи, послуги	1615	661 396	533 649
розрахунками з бюджетом	1620	186 195	208 736
у тому числі з податку на прибуток	1621	158 958	176 777
розрахунками зі страхування	1625	33 017	40 605
розрахунками з оплати праці	1630	93 344	119 991
за одержаними авансами	1635	2 781 277	3 279 571
за розрахунками з учасниками	1640	55 356	98 133
із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	59 284	63 235
Доходи майбутніх періодів	1665	971 486	884 415
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	24 131	29 206
Усього за розділом III	1695	5 759 078	6 119 755
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	25 251 032	29 243 457

Керіжник

Войтенко Сергій Анатолійович

Головний бухгалтер

Тиханський Анатолій Олександрович

1. Визначається в порядку, встановленому безпосереднім органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

ДОДАТОК Д

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Рік 2017

Форма № 2-к Код за ДКУД: 1501000

І. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	15 150 429	10 546 323
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-
Премії, передані у перестраховування	2012	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(6 687 998)	(4 137 864)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	8 462 431	6 408 459
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	8 388 733	9 991 344
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1 246 056)	(1 042 826)
Витрати на збут	2150	(896 893)	(779 587)
Інші операційні витрати	2180	(9 121 302)	(11 026 291)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	5 586 913	3 551 099
збиток	2195	(-)	(-)
Дохід від участі в капіталі	2200	124	9 187
Інші фінансові доходи	2220	5 699	21 501
Інші доходи	2240	479 345	255 137
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(205 672)	(190 164)
Втрати від участі в капіталі	2255	(924)	(1)
Інші витрати	2270	(1 678 730)	(893 075)
І прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	4 186 755	2 753 684
збиток	2295	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	(34)	193 281
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	21 313	60 090
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	489	(13 375)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	21 768	239 996
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	21 768	239 996
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	3 125 942	2 284 093
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	3 097 889	2 089 523
неконтрольованій частці	2475	6 285	(45 426)
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	3 112 984	2 240 363
неконтрольованій частці	2485	12 959	43 744

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	5 860 340	5 228 253
Витрати на оплату праці	2505	2 352 259	1 835 048
Відрахування на соціальні заходи	2510	498 880	390 454
Амортизація	2515	804 089	850 296
Інші операційні витрати	2520	10 906 682	12 352 079
Разом	2550	20 422 250	20 656 130

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077710	2077736
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077710	2077736
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	1 494,03622	983,80978
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	1 494,03622	983,80978
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	30,00000

Керівник

Войтенко Сергій Анатолійович

Головний бухгалтер

Тиханський Анатолій Олександрович

ДОДАТОК Е

Баланс(Звіт про фінансовий стан)

31 грудня 2018 р.

на 31 грудня 2018 р.

Форми №1-н Код за ДКУД 1801007

А К Т И В	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	3 695	2 520
первісна вартість	1001	8 688	9 471
накопичена амортизація	1002	4 993	6 951
Незавершені капітальні інвестиції	1005	70 607	135 421
Основні засоби	1010	7 021 147	7 212 062
первісна вартість	1011	11 400 829	12 014 124
знос	1012	4 379 682	4 802 062
Інвестиційна нерухомість	1015	26 744	358 241
первісна вартість	1016	36 671	371 382
знос	1017	9 927	13 141
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
первісна вартість	1021	-	-
накопичена амортизація	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції: акції обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	31 272	22 038
інші фінансові інвестиції	1035	1 541	8 616
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	199 881
Відстрочені податкові активи	1045	67 003	95 464
Гудвіл при консолідації	1055	-	-
Відстрочені аквізційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	418 867	331 840
Усього за розділом I	1095	7 640 876	8 366 083
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	14 290 361	16 462 336
Виробничі запаси	1101	4 099 943	4 610 208
Незавершене виробництво	1102	8 905 486	10 585 339
Готова продукція	1103	1 265 291	1 247 841
Товари	1104	19 641	18 948
Поточні біологічні активи	1110	87	106
Депозити перестраховування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3 124 540	1 427 761
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	562 525	948 111
з бюджетом	1135	270 757	271 532
у тому числі з податку на прибуток	1136	24	119
з нарахованих доходів	1140	439	310
із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	366 801	347 735
Поточні фінансові інвестиції	1160	9 313	9 789
Гроші та їх еквіваленти	1165	2 756 289	1 469 427
Готівка	1166	1 591	4 222
Рахунки в банках	1167	2 752 625	1 464 382
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-
резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-

Продовження додатку Е

інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	93 769	191 741
Усього за розділом II	1195	21 474 881	21 128 848
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	338	289
Баланс	1300	29 116 095	29 495 220

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
I	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280 529	280 529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	121 682	-
Додатковий капітал	1410	1 745 106	1 606 600
Емісійний дохід	1411	419 651	420 390
Накопичені курсові різниці	1412	-5 017	139
Резервний капітал	1415	71 251	71 251
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	18 017 886	19 397 065
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Вилучений капітал	1430	(625)	(1 387)
Інші резерви	1435	-	-
Неконтрольована частка	1490	(7 991)	302
Усього за розділом I	1495	20 227 838	21 354 360
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податки зобов'язання	1500	15 603	-
Пенсійні зобов'язання	1505	155 681	307 475
Довгострокові кредити банків	1510	369 971	280 751
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1 571 842	1 631 285
Довгострокові забезпечення	1520	144 337	112 597
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	1 328 767	1 097 247
Благотворна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	3 586 201	3 429 355
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	804 356	560 539
Векселі видані	1605	103	9 103
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	56 919	84 225
товари, роботи, послуги	1615	590 241	775 669
розрахунками з бюджетом	1620	208 736	243 654
у тому числі з податку на прибуток	1621	175 449	214 877
розрахунками зі страхування	1625	40 647	46 934
розрахунками з оплати праці	1630	119 991	132 887
за одержаними авансами	1635	3 279 677	2 658 148
за розрахунками з учасниками	1640	98 133	32 336
із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	63 235	102 417
Доходи майбутніх періодів	1665	3 374	3 092
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	36 644	62 501
Усього за розділом III	1695	5 302 056	4 711 505
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	29 116 095	29 495 220

Керівник

Войтенко Сергій Анатолійович

ДОДАТОК Ж

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

Рік 2018

Форма N2-к Код за ДКУД 1801008

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	12 239 687	15 024 451
Чисті зароблені страхові премії	2010	-	-
Премії підписані, валова сума	2011	-	-
Премії, передані у перестраховання	2012	-	-
Зміна резерву незароблених премій, валова сума	2013	-	-
Зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7 291 413)	(6 669 907)
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	4 948 274	8 354 544
збиток	2095	(-)	(-)
Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань	2105	-	-
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	-	-
Зміна інших страхових резервів, валова сума	2111	-	-
Зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	1 008 736	1 006 204
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	-	-
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	-	-
Дохід від використання коштів, вивільнених від оподаткування	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(1 482 211)	(1 247 392)
Витрати на збут	2150	(768 210)	(945 853)
Інші операційні витрати	2180	(1 972 444)	(1 745 664)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	-	-
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	1 734 145	5 421 839
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	17 812	3 824
Інші фінансові доходи	2220	103 813	7 713
Інші доходи	2240	330 356	45 896
Дохід від благодійної допомоги	2241	-	-
Фінансові витрати	2250	(271 862)	(232 205)
Втрати від участі в капіталі	2255	(2 977)	(1 138)
Інші витрати	2270	(54 479)	(1 306 762)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті	2275	-	-
Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	1 856 808	3 939 167
збиток	2295	(-)	(-)

2

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	(34)
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	(690)	4 986
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	(8)	-
Інший сукупний дохід	2445	(144 393)	(33 155)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	(145 091)	(28 203)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	(145 091)	(28 203)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	1 107 102	2 828 087
Чистий прибуток (збиток), що належить:			
власникам материнської компанії	2470	1 257 497	2 846 340
неконтрольованій частці	2475	(5 304)	9 941
Сукупний дохід, що належить:			
власникам материнської компанії	2480	1 118 252	2 814 173
неконтрольованій частці	2485	(11 150)	13 912

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	6 971 731	5 860 340
Витрати на оплату праці	2505	2 772 299	2 352 259
Відрахування на соціальні заходи	2510	587 070	498 880
Амортизація	2515	863 505	804 089
Інші операційні витрати	2520	3 839 249	10 906 838
Разом	2550	15 033 854	20 422 406

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2077736	2077170
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2077736	2077170
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	602,67185	1 375,08630
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	602,67185	1 375,08630
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Войтенко Сергій Анатолійович

